

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra společenských věd

Etiologie sériových vrahů

Diplomová práce

Etiology of serial killers

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. PhDr. Viktor ČERVENÝ, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Kristýna VÍCHOVÁ

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 12. 03. 2022

.....

Bc. Kristýna VÍCHOVÁ

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu doktoru Červenému za všestrannou pomoc, množství inspirativních a cenných rad, podnětů, připomínek, a především za trpělivost a lidský přístup.

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřená na problematiku etiologie sériových vrahů. Práce je rešeršního charakteru, je tedy ryze teoretickou, která je založena na spolehlivých a kvalitních informacích od převážně zahraničních autorů, kteří se tématem dlouhodobě zabývají. V obsahu práce se lze dočíst, jaké jsou pravděpodobné příčiny sériového vraždění. Čtenář se při čtení může dále seznámit se základními pojmy, jako je sériový vrah a sériová vražda, jejich odlišení od dalších druhů mnohonásobných vražd. Osvětlí si základy o klasifikaci sériových vrahů nebo motivaci k jeho činům. Závěrem práce nabízím komparaci rizikových faktorů, které uvádí vybraní autoři s případy skutečných sériových vrahů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Etiologie * Sériový vrah * rizikové faktory * ochranné faktory * motivace * psychologické profilování * prostředí * dědičnost * sériová vražda * agrese

ANNOTATION

The thesis is focused on the etiology of serial killers. The thesis is of a research character, it is therefore purely theoretical, based on reliable and high-quality information from mostly foreign authors who have been dealing with the topic for a long time. In the content of the thesis one can read what are the probable causes of serial killing. The reader can read further with basic concepts such as serial killer and serial murder, their differentiation from other types of multiple murders. He will enlighten the basics about the classification of serial killers or the motivation for his acts. I conclude the paper by offering a comparison of the risk factors presented by selected authors with the cases of real serial killers.

KEYWORDS

Etiology * serial killer * risk factors * protective factors * motivation * psychological profiling * environment * heredity * serial murder * aggression

Obsah

Úvod.....	7
1 Fenomén.....	9
2 Definice sériové vraždy.....	10
3 Rozdělení mnohonásobných vrahů	12
3.1 Sériový vrah.....	12
3.2 Masový vrah	14
3.3 Spree killer.....	14
3.3.1 Perioda cooling off.....	15
4 Mýty o sériových vraždách	17
5 Motivace	20
5.1 Klasifikace sériových vrahů	23
5.1.1 Dle Holmese a De Burgera:	23
5.1.2 Organizovaný x neorganizovaný typ	26
6 Etiologie páčání sériových vražd	28
6.1 Faktory zvyšující pravděpodobnost vzniku kriminálního chování	30
6.1.1 Rizikové faktory	31
6.1.2 Ochranné faktory	44
6.1.3 Rizikové jevy chování	45
7 Psychologické profilování pachatele.....	49
7.1 Využití	50
7.2 Behaviorální analýza	50
7.3 Modely	53
7.3.1 FBI model	53
7.3.2 OFA – profilování v Německu	54

7.3.3	Canterův přístup a profilování ve Velké Británii	54
7.3.4	Geografické profilování	55
8	Porovnání výzkumů zahraničních autorů	56
8.1	Porovnání dětství vybraných sériových vrahů	60
8.2	Shrnutí dat	66
9	Případ	69
9.1	Polemika	73
	Závěr	77
	Seznam tabulek a grafů	79
	Použité zdroje a literatura	80
	Monografie	80
	Webové stránky a elektronické zdroje	86
	Seznam příloh	88
	Příloha 1	89

Úvod

Diplomová práce je zaměřena na etiologii sériových vrahů. Primárně se budu v práci zabývat hledáním příčin páčání sériových vražd. Pokusím se najít nejpravděpodobnější odpovědi na otázky, které si pokládá mnoho odborníků i laická veřejnost. Otázky, jejichž odpovědi by mohly usnadnit práci mnoho forenzních psychologů i kriminalistů.

Vzhledem k opravdu vysoké pozornosti, která je u nás i ve světě věnovaná problematice sériových vrahů je v české literatuře nepřehledné množství informačních zdrojů, které se zabývají psychologií sériových vrahů, psychologickým profilováním nebo motivací k páčání vražd. Nicméně, dle mého názoru, pro co nejlepší pochopení osobnosti sériového vraha je důležité zaměřit se na počátek jeho zrodu. Měli bychom se snažit pochopit možné příčiny jednání sériových vrahů, jaké okolnosti mohly přispět nebo přímo ovlivnit násilné, morbidní až nelidské chování. Oproti sériovým vrahům obecně, problematice etiologie sériových vrahů není v českém odborném prostředí věnována tak značná pozornost. Chybí povědomí o případných faktorech, které mohly vražedné jednání zapříčinit.

Mým cílem je čtenáři, prostřednictvím své rešeršní práce, poskytnout podrobný a ucelený přehled o možných příčinách sériového vraždění. V zahraniční literatuře je tato problematika mnohem více prozkoumána, a proto budu veškeré informace čerpat převážně od zahraničních autorů. To by mohlo výrazně přispět jednak laické veřejnosti, která má často zkreslené povědomí o sériových vražích, ale i rozšířit informace odborníkům v praxi. Zásadním problémem ve vnímání sériových vrahů laickou veřejností je, že převážná část informací pochází především z filmové produkce, která sice může být částečně založená na skutečných faktech, nicméně hlavním cílem kinematografie je diváka zaujmout a šokovat. Z toho důvodu se často setkáváme se zkreslováním a dobarvováním celých příběhů. Tyto informace pak vytváří mylnou představu o skutečné podobě sériového vraha.

V prvních kapitolách práce věnuji pozornost nejzákladnějším pojmům, jako jsou sériový vrah a sériová vražda, rozlišení sériové vraždy od dalších druhů mnohonásobných vražd, dělení sériových vrahů, motivace k těmto činům nebo jaké je využití psychologického profilování. Současně se také pokusím na základě faktů vyvrátit mýty, které veřejnost pokládá za pravdivé. Jádrem této práce však bude detailní popsání všech rizikových faktorů, které mohou ovlivnit člověka a zapříčinit sériové vraždění.

V druhé polovině práce se budu zabývat zkoumáním popsaných vnějších rizikových faktorů. Metodou dedukce vyvodím klíčové faktory ze studií vybraných zahraničních autorů. Následně pomocí metody komparace provedu porovnání těchto faktorů s faktory v problémovém období života vybraných sériových vrahů. Pokusím se dojít k závěru, které z vnějších sociálních faktorů se nejčastěji vyskytují v životech reálných případů sériových vrahů a zároveň, které z nich jsou z hlediska tohoto srovnání nejčastěji vyskytované, a tudíž nejrizikovější z hlediska pravděpodobnosti k uchýlení se k sériovému vraždění.

Důvod, proč jsem si pro zpracování diplomové práce vybrala téma etiologie sériových vrahů byl již zčásti zmíněn v předchozích odstavcích. Tuto oblast problematiky sériových vrahů považuji v české literatuře za nedostatečně probádanou a její osvěta rozhodně najde své uplatnění. Dalším důvodem je však téma bakalářské práce, které mi navodilo otázky v oblasti zkoumání příčin určitého patologického chování. Bakalářskou práci jsem zpracovala na téma týrání, zneužívání a zanedbávání dětí a jaké dopady na ně tyto formy poškozování mají. Čím více jsem se dozvídala o dětech, které vyrůstají ve škodlivém prostředí a o následcích, které jsou jim způsobeny, tím více mě začaly zajímat právě příčiny, proč se tyto jevy v rodinách vyskytují. Zaměření na sériové vrahy už šlo ruku v ruce s potřebou rozšířit povědomí, které u nás není dostačující.

1 Fenomén

Sériové vraždy jsou poměrně vzácnou situací. Odhaduje se, že tvoří méně než jedno procento všech vražd spáchaných v daném roce. Existuje však děsivý zájem o toto téma, který dalece přesahuje jeho rozsah a na jehož základě vznikl nespočet článků, knih a filmů. Tato široce založená fascinace veřejnosti začala koncem 80. let 19. století, poté, co se v londýnské čtvrti Whitechapel stala série nevyřešených vražd prostitutek, které spáchal notoricky známý „Jack Rozparovač“.¹ Mnoho autorů, kteří se specializují na téma sérioví vrazi vnímají tuto intenzivní fascinaci jako deprimující důkaz našeho údajného kulturního úpadku.

Sérioví vrazi nejsou novým fenoménem. Existovali odjakživa, jen se jim za starých časů neříkalo sérioví vrazi. Zpravodajská média o sériových vrazích nikdy nezmiňovala. Není to však proto, že by vražední psychopati v minulosti neexistovali. Zločince často popisovala nadpřirozenými výrazy jako: „vražední ďáblové“, „krvežíznivá monstra“ nebo „ďáblové v lidské podobě“. Tato široce založená fascinace veřejnosti začala koncem 80. let 19. století, poté, co se v londýnské čtvrti Whitechapel stala série nevyřešených vražd prostitutek, které spáchal notoricky známý „Jack Rozparovač“.² Mnoho autorů, kteří se specializují na téma sérioví vrazi vnímají tuto intenzivní fascinaci jako deprimující důkaz našeho údajného kulturního úpadku.

.

¹ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How, and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. New York: Ballantine Books, 2003. ISBN 0345465660.

² Tamtéž.

2 Definice sériové vraždy

Definice sériové vraždy je poměrně složitou záležitostí a během posledních 30 let se formovala. Můžeme najít několik definic různých autorů, a ačkoliv se v něčem shodují, liší se v určitých aspektech – například v počtu obětí, motivaci nebo časovém hledisku.

Jako první příklad uvedu oficiální definici FBI, která sériovou vraždu popisuje jako „*spáchání série dvou nebo více vražd jedním nebo více pachateli během odlišných akcí*“.³ Jinak řečeno a velmi jednoduše, sériový vrah je někdo, kdo opakovaně vraždí oběti na různých místech a v různém čase. Jedná se tedy o zcela novou událost, nikoliv o událost stejnou. Tato kritéria od sebe odlišují pojmy sériový vrah a masový vrah. Masový vrah totiž usmrtí všechny své oběti v rámci jedné události.

Tato definice je výsledkem pracovní skupiny tvořené desítkami odborníků z celého světa pod vedením FBI (Federal Bureau of Investigation), kteří se rozhodli přijít s formulací, která bude jasná, stručná a srozumitelná. Snaha těchto odborníků byla vytvořit jednoduchou, ale širokou definici, určenou především pro použití orgány činnými v trestním řízení. Její znění je dostupné na oficiálních stránkách FBI, kde lze pro lepší pochopení pojmu najít také čtyři základní východiska:

- a) *na sériové vraždě se může podílet jeden nebo více pachatelů,*
- b) *jedná se o dvě nebo více zavražděných obětí,*
- c) *jednotlivé případy se vyskytují v různých akcích (odlišných událostech) a v různých časech,*
- d) *uplynulá doba mezi akcemi odděluje sériové vraždy od masových.*⁴

Uplynulá doba mezi akcemi se označuje jako „období vychladnutí“, v angličtině „cooling off period“. Jedná se o interval mezi vraždami, který může

³ *Serial Murder* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>

⁴ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437

trvat několik hodin až let.⁵ Tomuto termínu se budu věnovat blíže v následující kapitole.

Národní Institut spravedlnosti pro Spojené státy uvádí jinou, rozsáhlejší definici, která popisuje sériovou vraždu jako sérii „*dvou nebo více vražd, spáchaných jako samostatné události, obvykle, ale ne vždy, jedním pachatelem jednajícím samostatně. K zločinům může docházet v časovém rozmezí hodin až let. Dost často je motiv psychologický a chování pachatele a fyzické důkazy pozorované na místech činu budou vykazovat sadistický, sexuální podtext.*“⁶

⁵ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How, and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. New York: Ballantine Books, 2003. ISBN 0345465660.

⁶ Tamtéž.

3 Rozdělení mnohonásobných vrahů

Masová vražda obecně známá ve společnosti je vykládána jako čin, kdy dojde k zabití velkého množství lidí. Mezníkem mezi vraždou a masovou vraždou je tedy zabití více než dvou lidí. Tento pojem se připisuje jak sériovému, tak i masovému vrahovi. Nicméně je důležité znát jejich rozdíl.⁷

Do začátku 80. let byli mnohonásobní vrazi subsumováni pod termín masoví vrazi. Až pracovníci Centra analýzy násilných trestných činů (National Center for the Analysis of Violent Crime, NCAVC) stanovili rozdíl mezi sériovým a masovým vrahem společně s dalšími typy několikanásobných vrahů, jimiž vedle zmíněných jsou *spree killer* a *záchvatový vrah*.⁸

Všem těmto typům mnohonásobných vrahů se následně budu věnovat.

3.1 Sériový vrah

Pojem sériový vrah byl definován dlouhou dobu potom, co se několikanásobní vrazi jednoduše seskupovali pod obecnou kategorii „masová vražda“. Zásahu za pojem „sériový vrah“ podle Schechtera nese bývalý zvláštní agent FBI Robert Ressler, který je jedním ze zakládajících členů Behaviorální jednotky. Počátkem 70. let se účastnil konferencí na britské Policejní Akademii, kde se hovořilo o „sériových zločinech“, které měly znamenat série znásilnění, vloupání, vražd nebo žhářství. Fráze na něj zapůsobila natolik, že poté začal ve svých vlastních přednáškách používat termín „sériový vrah“, aby definoval zabíjení těch, kteří spáchají jednu vraždu a pak další a další.⁹

Tento popis definuje sériového vraha jako *osobu, která zabije dvě nebo více obětí, obvykle cizinců, v různou dobu a na různých místech, s dobou na rozmyšlenou mezi vraždami. Motiv je psychologický (vnitřní). Oběti mohou být mučeny, sexuálně zneužívány anebo zmrzačeny a sériový vrah se může také*

⁷ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.

⁸ FBI: Serial Murders. *Fbi.gov* [online]. United States: Federal Bureau Of Investigation, 2005 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>

⁹ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How, and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. New York: Ballantine Books, 2003. ISBN 0345465660.

*podílet na nekrofilii a kanibalismu. Vraždy jsou zesíleny prvkem fantazie, který je pro každého vraha jedinečný, a čin sériové vraždy je chování, které vyjadřuje osobní potřebu pachatele.*¹⁰

Na úplný začátek je nutno říct, že sériový vrah je zkrátka vrah recidivista – vraždí opakovaně. Důležitým znakem je také časové oddělení jednotlivých vražd. Tento typ vraha vraždí po delší dobu (několika měsíců i let), avšak s intervalem mezi jednotlivými vraždami. Doba, která oddělovala jednotlivé vraždy byla popsána jako „*separate occasions*“, „*cooling off period*“ a „*emotional cooling off period*“.¹¹

Jedinečnou zvláštností tohoto vraha je jeho chronická touha vraždit, která ho odlišuje od masového vraha.¹²

Na základě spojení názorů a myšlenek odborníků z NCAVC předložených na sympoziu byla vypracována následující definice:

Sériová vražda je: „*Neoprávněné zabití dvou nebo více obětí stejným pachatelem (pachateli) při různých událostech.*“¹³

Pro dotváření dokonalého pochopení termínu zmíním několik charakteristik sériových vrahů, které identifikovaly Lane a Gregg:

- čin je doprovázen vysokým stupněm agrese a násilí namířeného proti oběti,
- vraždy se opakují a pokračují, dokud není pachatel dopaden, nezemře nebo nespáchá sebevraždu,
- moderní technologie umožňují pachatelům opustit místo činu dříve, než je vražda zjištěna,
- oběť a pachatel se obvykle neznají,

¹⁰ MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

¹¹ Tamtéž.

¹² MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4580-0.

¹³ MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

- i když se může stát, že bude rozpoznatelný vzorec modus operandi vraha a výběr oběti, motiv je málokdy znám.¹⁴

3.2 Masový vrah

Obecná definice masové vraždy zní „*dvě nebo více vražd spáchaných pachatelem nebo pachateli, bez lhůty na rozmyšlenou.*“¹⁵

Hlavním a stěžejním znakem masového vraha, který jej odlišuje od vraha sériového je zavraždění více lidí (zpravidla se uvádí čtyř a více obětí) během jedné události.¹⁶ Tyto události se obvykle odehrály na jednom místě, kde vrah zavraždil několik obětí v rámci jednoho probíhajícího incidentu.

Nejčastějším terčem bývají buďto členové jeho rodiny nebo naopak skupina osob, která s ním nemá nic společného.

Dalším typickým znakem masového vraha je nezájem identity jeho obětí, čímž se liší od většiny sériových vrahů, kteří si své oběti vybírají ať už podle pohlaví, věku, rasy, majetku, který oběť vlastní, či jiných vlastností. Masový vrah zkrátka zpravidla vraždí ty, co se s ním potkali.¹⁷

3.3 Spree killer

Ustanovení tzv. Spree murder/ spree killer (v češtině známé pod pojmem záchvatový vrah) jako samostatné kategorie bylo diskutováno velmi dlouze. Obecná definice „spree murder“ je „*dvě nebo více vražd spáchaných pachatelem nebo pachateli, bez lhůty na rozmyšlenou.*“¹⁸ Hlavním rozdílem mezi masovou vraždou a spree murder je tedy absence lhůty na rozmyšlenou.

¹⁴ LANE, Brian a Wilfred GREGG. *The encyclopedia of serial killers*. New York: Berkley Books, 1992. ISBN 0425152138.

¹⁵ MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

¹⁶ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

Vedle toho například Schechter ale uvádí, že stěžejním rozdílem mezi masovým vrahem a spree killer je místo, kde vrah vraždil. Zatímco masový vrah zavraždí na jednom místě, spree killer se pohybuje a zabíjí za pochodu na více místech.¹⁹ Spree killer, volně přeloženo jako řádící vrah je tedy charakterizován zabitím několika lidí v krátkém časovém období, v rámci hodin, dnů nebo týdnů, na různých místech.

3.3.1 Perioda cooling off

Hlavní rozdíl mezi sériovou vraždou a jinými druhy mnohonásobných vražd je v pojetí časového intervalu, který nazýváme periodou cooling off.²⁰ Přesnou dobu však nelze přesně definovat. Může se jednat o několik dní, ovšem vrah může zůstat nečinný i po dobu několika let a poté opět útočit. Podle některých autorů můžeme rozeznávat dva typy period, které jsou nyní obecně akceptovány. Pokud se jedná o časový úsek mezi vraždami, který je menší než dva týdny, označujeme tuto periodu jako *krátkou*. V opačném případě, tedy pokud je interval vyšší, tedy více než dva týdny, pak periodu označujeme za *dlouhou*.²¹ V současné době zatím neexistují statistické výzkumy, které by jasně ukazovaly, které faktory přímo ovlivňují periodu cooling off. Je však potřeba říct, že tato doba je označována za univerzální a má pro vraha jakousi latentní funkci, která mu buď umožňuje nebo jakýmsi způsobem usnadňuje páchání další vraždy.²²

Osborne a Salfati se snaží popsat tři důležité poznatky, které byly v rámci výzkumu fenoménu cooling off objeveny. Prvním zjištěním je, že čím delší je interval mezi vraždami v sérii, tím nižší je pravděpodobnost další vraždy. Výzkumníci také zjistili, že časové intervaly mezi vraždami se výrazně neměnily.

¹⁹ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How, and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. New York: Ballantine Books, 2003. ISBN 0345465660.

²⁰ ERDMAN, S.L. *What is the difference between a serial killer, spree killer and mass murderer?* AJC. Retrieved from <https://www.ajc.com/news/national/what-the-difference-between-serial-killer-spre-killer-and-mass-murderer/jwgRzqVol9C7ig9nphpP7J/> 2017, October 23

²¹ OSBORNE, J.R., & SALFATI, C.G. Re-conceptualizing "cooling off periods" in seriál Homicide. *Homicide Studies*, 19 (2), 2015, s. 188-205.

²² Tamtéž.

To odporovalo dřívější studii, která tvrdila, že jak vrazi stupňují své smrtící chování, interval mezi vraždami se výrazně zkracuje.²³

Tento vzorec chování byl vysvětlován vrahovou rostoucí frustrací, a dále také tím, že je vrah pravděpodobně ve stavu paniky nebo tísně, a tak pro něj spáchání další vraždy představuje náročnější situaci oproti vrahovi, který páchá již svojí několikátou vraždu. Takový vrah se bude cítit bezpečněji, a tak se jeho perioda cooling off nepatrně sníží. Tento fakt v současné době studie nepřímo potvrzují.

Další zjištěním studie bylo, že časový interval mezi vraždami může být výsledkem okolností v životě sériového vraha.²⁴ Pokud byl vrahův život ovlivněn specifickými sociálními, psychologickými či biologickými faktory, pak byla zaznamenána významná změna v periodě cooling off. Bohužel nebyl tento výzkum dále rozveden a není tedy možné určit, jakým způsobem se perioda zkracuje nebo naopak prodlužuje v závislosti na podmínkách, ve kterých vrah vyrůstal.

Poslední zjištěním, které Osborne a Salfati popisují je již zmíněné označení *krátkých a dlouhých* intervalů mezi vraždami v sérii. Kromě těchto dvou intervalů je nabízen ještě třetí, označovaný jako *kombinovaný*, při kterém jsou některé vraždy v sérii spáchané v *krátkém* a jiné v *dlouhém* intervalu. Podle Simkina a Roychowdhuryho²⁵ páchá 14 % pachatelů své vraždy v *krátkých*, 57 % v *dlouhých* a 29 % v *kombinovaných* intervalech.

²³ CARLISLE, A.C. *The divided self: Toward an understanding of the dark side of the serial killer*. In R.M. Holmes & S.T. Holmes (Eds.), *Contemporary perspective on serial murder*. London: Sage 1998

²⁴ LANGE, R. *A cusp catastrophe approach to the prediction of temporal patterns in the kill dates of individual serial murderers*. *Nonlinear Dynamics Psychology and Science*, 3 (2), 1999, s.143-159.

²⁵ SIMKIN, D., & ROYCHOWDHURY, V.P. *Statistical study of time intervals between murders for serial killers*, 2018, Dostupné z: <https://arxiv.org/abs/1811.00664>

4 Mýty o sériových vražích

Informace široké veřejnosti o sériových vraždách jsou z velké části produktem hollywoodských produkcí. Sérioví vrazi jsou vykreslováni tak, aby zvýšili zájem publika místo toho, aby přesně zobrazovali jejich skutečnou podobu. Důsledkem jsou zakořeněné stereotypy a mylné představy o povaze sériových vražd a charakteristikách sériových vrahů. Poměrná vzácnost sériových vražd v kombinaci s nepřesnými, neoficiálními informacemi a fiktivními portréty sériových vrahů vyústila v následující běžné mýty a mylné představy týkající se sériových vražd:²⁶ Nejčastějším prototypem sériového vraha, který je prezentován médiu a laickou veřejností je inteligentní běloch ve věku 20-40 let, který surově znásilní a zavraždí několik obětí, zpravidla ženských, vyhýbá se policejním složkám, přičemž se vysmívá jejich neúspěšným pokusům o dopadení.²⁷

Mýtus č. 1 – Sérioví vrazi jsou všichni sociální samotáři

Pravda je taková, že většina sériových vrahů nejsou samotáři či sociální outsideri, kteří žijí sami. Nepůsobí jako zrůdy a nemusí vypadat odlišně. Mají často rodiny, přátele a domovy, jsou výdělečně činní, úspěšní a vypadají jako běžní členové komunity. Právě z tohoto důvodu, jsou často policií i veřejností přehlíženi. Mnoho z nich se totiž dokáže začlenit do společnosti a splynout s okolím.

Mýtus č. 2 – Sériový vrah je vždy běloch mužského pohlaví

Možná to dříve platilo ve Spojených státech, kde dodnes tvoří běloši většinu obyvatelstva. Nicméně i zde se v minulosti vyskytlo mnoho Afroameričanů, které bychom mohli označit za sériové vrahy. Zjevně tomu tak není například v Jižní Africe, kde je vysoký počet sériových vrahů, z nichž téměř všichni jsou černoši.²⁸ Na základě nejrůznějších encyklopedií amerických, ale

²⁶ MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

²⁷ WALTERS, Bethany K., Laura E. DRISLANE, Eric W. HICKEY a Christopher J. PATRICK. *SERIAL MURDER: FACTS AND MISCONCEPTIONS*. National Courts and Science Institute, 2015.

²⁸ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How, and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. New York: Ballantine Books, 2003. ISBN 0345465660.

i evropských sériových vrahů jsou mezi nimi zastoupeny všechny rasové skupiny.

Sériový vrah je téměř vždy muž. Toto tvrzení je opět pravda jen tehdy, pokud spojujeme sériovou vraždu jako specifický druh zločinu, a to jako surově násilnou sexuální vraždu. Tento způsob vraždění provádí skutečně pouze muži, omezíme-li se na Spojené státy a na sexuálně motivované sériové vrahy. Nicméně podle Schechtera se značný počet žen kvalifikuje jako sériové vražedkyně.²⁹ Konkrétně představuje podíl žen na sériových vraždách 16 %. Ženy jako sériové vražedkyně se liší například ve volbě oběti. Převážné případy evidují vraždu manžela nebo členů rodiny, na rozdíl od mužů, u kterých převažují neznámé a nefamiliární oběti. Ženy také mají větší sklon k užívání skrytých metod pro vraždění, jako je například použití jedu.³⁰

Mýtus č. 3 – Sériový vrah je génius

Vysoká inteligence nemusí být nutně typická. Někteří známí sérioví vrazi sice vykazují vysoké IQ, je mnoho takových, kteří však mají pouze průměrnou úroveň inteligence.³¹

Mýtus č. 4 – Sérioví vrazi jsou pouze sexuálně motivováni

Setkala jsem se s názory autorů, které tento mýtus potvrzují, například Douglas a Olsheker³² tvrdí, že za sériovým vražděním stojí vždy sexuální motivace. Také ale s názory, které mýtus vyvrací – Hickey³³ tento názor zcela popírá a o sexuální motivaci se vůbec nezmiňuje. Vedle sexuálně motivovaných sériových vrahů najdeme i takové, kteří vraždí z jiných důvodů, jako je obohacení, pozornost, touha po moci, odplata apod.

²⁹ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How, and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. New York: Ballantine Books, 2003. ISBN 0345465660

³⁰ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and their Victims*. 6th edition. Cengage Learning, 2012. ISBN 978-1133049708.

³¹ Tamtéž.

³² DOUGLAS, John E. a Mark OLSHAKER. *The Anatomy of Motive: The Fbi's Legendary Mindhunter Explores the Key to Understanding and Catching Violent Criminals*. POCKET BOOKS, 2000. ISBN 0671023934.

³³ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and their Victims*. 6th edition. Cengage Learning, 2012. ISBN 978-1133049708.

Mýtus č. 5 – Sérioví vrazi jsou psychicky narušení

Laická veřejnost přirozeně předpokládají, že jedinci, kteří jsou schopni takových nelidských činů, musí být psychicky narušení. Fox a Levin uvádí, že sérioví vrazi nemusí mít žádnou psychickou abnormalitu. Stejně tak tvrdí, že se v dětství nemuseli setkat s týráním nebo zneužíváním. Z psychologického hlediska tedy mohou být stejní jako běžná lidská populace.³⁴ Přestože jsou jejich činy neuchopitelné a jeví se jako šílené, sérioví vrazi nejsou obvykle šílení. Někteří dokážou rozlišit fantazii od reality v době, kdy páchají své zločiny a vnímají je jako protiprávné. Hickey³⁵ uvádí, že 2-4 % sériových vrahů bylo při páchání nepřítomných. Mnozí podnikají aktivní kroky k tomu, aby nebyli odhaleni, a dokonce na nějaký čas vraždění přerušují, aby nebyli dopadeni.³⁶ Tento mýtus je pravděpodobně způsoben neznalostí rozdílu mezi pojmy psychopatie a psychóza. Psychóza označuje poruchy, které spadají do duševních onemocnění a jsou charakteristické ztrátou kontaktu s realitou. Mezi taková onemocnění spadají například schizofrenie, která je typická bludy a sluchovými/zrakovými halucinacemi, kdy jedinec nedokáže rozpoznat realitu s těmito stavy.³⁷ Většina vrahů ale netrpí psychotickými poruchami, nýbrž u nich jsou zjištěny osobnostní onemocnění jako antisociální poruchy osobnosti nebo psychopatie. Tato onemocnění zahrnují nedostatek emocí, narcismus, manipulativnost, impulzivní nebo asociální chování.³⁸ Konkrétněji se k těmto onemocněním a jejich rozlišení budu zabývat v následujících kapitolách.

³⁴ SMITH, M. Dwayne a Margaret A. ZAHN. *Serial Murder: Popular Myths and Empirical Realities. Homicide: A Sourcebook of Social Research*. United States: Sage Publications, 1999, s. 165-175.

³⁵ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and their Victims*. 6th edition. Cengage Learning, 2012. ISBN 978-1133049708.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and their Victims*. 6th edition. Cengage Learning, 2012. ISBN 978-1133049708.

³⁸ Tamtéž.

5 Motivace

Zabíjení většině sériových vrahů přináší velké uspokojení. Potěšení, které pro ně akt vraždy představuje, je odlišuje od většiny masových vrahů, kteří zabíjejí náhodně. Sériové vrahy vede k vraždění nepřekonatelná potřeba vraždu spáchat. Tím se také odlišují od těch, kteří spáchají vraždu například jen jednou, za účelem jiných kriminálních zájmů.³⁹

S názorem, že rozkoš sériové vrahy pohání k vraždění, která pramení z násilí vůči ostatním souhlasí i Ferguson. Sériová vražda tedy může být zdrojem potěšení, které se podobá lovu, jen s tím rozdílem, že „úlovek“ je spíše člověk než zvíře. Řada sériových vrahů, včetně Karly Homolkové, Teda Bundyho, Wayne Williamse a dalších nemá ani jasnou anamnézu psychické poruchy, ani dětství, které by zahrnovalo fyzické nebo sexuální zneužívání.⁴⁰

Douglas a Olshaker sériovou vraždu popisují jako výhradně poháněnou sexuální motivací.⁴¹ Hickey oproti tomu se tomuto názoru zcela vyhýbá. Tvrdí, že sérioví vrazi jednají převážně z potřeby prosadit se ve společnosti, ve které se cítí bezmocní.⁴²

Hickey uvádí, že 31 % sériových vrahů do roku 2004 motivovala k vraždění potřeba kontroly, zatímco 47 % uvedlo jako hlavní motiv sex. Touha po uplatnění moci nad životem a smrtí je společná mnoha, ne-li většině sériových vrahů.⁴³

³⁹ BONN PH.D., Scott A. Understanding What Drives Serial Killers: Their individual motives vary greatly. *Psychology Today* [online]. 2019 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z:

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/wicked-deeds/201909/understanding-what-drives-serial-killers?fbclid=IwAR1onbNKI4dC5KfkiuuQF5jRGYNr01NTpjOpYzL8qh4xlEwiV5SlcbRoAlg>

⁴⁰ FERGUSON, Christopher J., Diana E. WHITE, Stacey CHERRY, Marta LORENZ a Zhara BHIMANI. Defining and classifying serial murder in the context of perpetrator motivation. *Journal of Criminal Justice*. 2003, (31), 287-292. Dostupné z: doi:10.1016/S0047-2352(03)00009-6.

⁴¹ DOUGLAS, John E. a Mark OLSHAKER. The Anatomy of Motive: The FBI's Legendary Mindhunter Explores the Key to Understanding and Catching Violent Criminals. POCKET BOOKS, 2000. ISBN 0671023934.

⁴² HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

⁴³ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and their Victims*. 6th edition. Cengage Learning, 2012. ISBN 978-1133049708.

Vnitřní motivy se bohužel těžko posuzují. Často se odvozují z povahy spáchaných vražd a také z výpovědí pachatele, pokud bude dopaden a pokud bude ochoten podstoupit výslech. Ne vždy však lze pokládat 100 % za pravdivé, co dopadený sériový vrah vypovídá, neboť obsah jeho výpovědí může být zmírněn z důvodu pokusu jevit se v lepším světle nebo naopak zaměněn tak, aby vzbudil vyšší zájem u médií.

Aby vyšetřovatelé mohli zaměřit hledání sériového vraha na užší skupinu a vymezit tak nějaké hranice, je důležité, aby definice sériového vraha byla doplněna těmito složkami⁴⁴:

- Způsobení smrti oběti v době usmrcení bylo považováno za příjemné, zmírňující stres nebo jinak odpovídající vnitřnímu souboru hodnot pachatele. Samotné útoky nenaplňovaly pouze funkční účely.
- K vraždám nedošlo na základě uvážení nebo požehnání žádné politické nebo zločinecké organizace.

První bod odlišuje motiv vraždy od sériových vrahů, kteří vraždí z vzteku, z vášně nebo nenávisti, anebo těch, kteří se omezují na funkční, emocionálně neutrální vraždy. Sérioví vrazi sice mohou vůči svým obětem pociťovat nenávist nebo vztek, ale tato forma nenávisti může sama o sobě vyvolávat potěšení. Jinými slovy, pachatel se těší nebo se cítí oprávněně nenávidět své oběti. Akt vraždy, ačkoli je motivován nenávistí, je tedy stále příjemný.

Z druhého bodu vyplývá, že i když jsou případy, kdy se sérioví vrazi spojí a jednájí ve skupině, jednájí na základě vlastního přesvědčení, které se může pouze shodovat s těmi, s nimiž spolupracují.

Díky účastníkům sympozia z FBI bylo sepsáno několik postřehů k motivu vraždění sériových vrahů.

⁴⁴ FERGUSON, Christopher J., Diana E. WHITE, Stacey CHERRY, Marta LORENZ a Zhara BHIMANI. Defining and classifying serial murder in the context of perpetrator motivation. *Journal of Criminal Justice*. 2003, (31), 287-292. Dostupné z: doi:10.1016/S0047-2352(03)00009-6.

- Sériový vrah může mít více motivů ke spáchání svých zločinů.
- Motiv (motivy) sériového vraha se mohou vyvíjet jak v rámci jedné vraždy, tak v průběhu celé série vražd.
- Klasifikace motivů by měla být omezena na pozorovatelné chování a podmínky na místě vražd.
- I když se podaří identifikovat motiv, nemusí to pomoci při identifikaci sériového vraha.
- Využití vyšetřovacích prostředků k odhalení motivu namísto identifikace pachatele může vyšetřování vykolejit nebo zahltit.
- Bez ohledu na konkrétní motiv či motivy, většina sériových vrahů páchá své zločiny, protože chce. Výjimkou by bylo těch pár sériových vrahů trpících těžkou duševní chorobou, pro které neexistuje žádný logický motiv.⁴⁵

Dále také stanovili 7 obecných kategorií motivace, které mohou pachatele zúžit. Uvádím je z důvodu přehledného nahlídnutí do problematiky motivace páchání sériových vražd.

1. Hněv
2. Kriminální podnikání
3. Finanční zisk
4. Ideologie
5. Moc
6. Psychóza
7. Sexuálně založená motivace ⁴⁶

Hněv je jedním z motivů, při kterém vrah projevuje vztek nebo hostilitu vůči určité skupině lidí, například pouze ženy, nebo vůči celé společnosti jako celku.

⁴⁵ MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

⁴⁶ Tamtéž.

Kriminální podnikání je motivace, která může pachateli získat status nebo peněžní odměnu tím, že spáchá vraždu, která souvisí s nelegální činností, například s drogami nebo v rámci spolupráce s organizovanou skupinou.

Finanční zisk je motivací, kdy pachatel finančně těží z vraždění. Příkladem jsou vraždy ze zisku, loupežné vraždy nebo vraždy zahrnující pojistné nebo sociální podvody.

Ideologie představuje snahu podpořit cíle a myšlenky konkrétního jedince nebo skupiny. Příkladem jsou teroristické skupiny nebo jedinci, kteří se zaměřují na určitou rasovou, etnickou nebo genderovou skupinu. Zaměření pramení z čiré nenávisti k této konkrétně vyhraněné skupině.

Moc je motivací, kdy se vrah cítí naplněn a posílen, když zabíjí své oběti. Cítí se, že má veškerou moc nad lidským životem a osudem konkrétního člověka.

Psychóza je situace, kdy vrah trpí vzácnou duševní nemocí a zabíjí z důvodu této choroby. Takové stavy mohou být doprovázeny zrakovými nebo sluchovými halucinacemi a paranoidními bludy.

Sexuálně založená motivace je taková, kdy je vrah poháněn sexuálními touhami a potřebami, které jsou doprovázeny sadistickými a násilnými projevy.⁴⁷

5.1 Klasifikace sériových vrahů

Ačkoliv jsou sérioví vrazi vzácní z hlediska poměrného zastoupení pachatelů trestné činnosti, mnoho autorů je rozděluje do odlišných kategorií.

5.1.1 Dle Holmese a De Burgera:

Holmes a De Burger se zabývali motivem sériových vrahů a stanovili 3 společné znaky, na základě kterých je rozdělili do 5 typů – vrah vizionář, misionář, hedonista, vrah z postu síly a vrah z milosrdenství.

Znaky, které spojují všechny sériové vrahy jsou:

⁴⁷ BONN PH.D., Scott A. Understanding What Drives Serial Killers: Their individual motives vary greatly. *Psychology Today* [online]. 2019 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/wicked-deeds/201909/understanding-what-drives-serial-killers?fbclid=IwAR1onbNKI4dC5KfkiuuQF5jRGYNr01NTpjOpYzL8qh4xlEwiV5SlcbRoAlg>.

1. Hluboká vnitřní motivace vraždit
2. Posílení z vraždy
3. Sociopatické rysy a tendence⁴⁸

Visionary

Tento typ vraha je poháněn duševním přesvědčením, které mu dávají vnitřní hlasy a instruují ho k vražednému jednání. Zpravidla rád své činy takto omlouvá.⁴⁹

Vražda spočívá v příkazu někoho nebo něčeho jiného (např. boha či ďábla), než je sám pachatel. Příkladem Vizionářského typu sériového vraha autoři Holmes a De Burger uvádí Davida Berkowitze, též známého pod přezdívkou „Samův syn“, který ve svých výpovědích tvrdil, že páchat vraždy mu nařizoval démon, prostřednictvím sousedova psa.⁵⁰

Missionary

Vrah misionář bývá k vražednému jednání poháněn křivdou nebo touhou odplaty společnosti, která ho nepřijala, a on tím své činy omlouvá.⁵¹

Zpravidla byl obětí šikany nebo byl jen z určitých důvodů společností skutečně neakceptován.⁵²

Hedonistic

K vraždění ho pohání prožitek, který z něj pociťuje. Dělá ho šťastným zejména, když se o něm mluví v médiích, která se snaží varovat veřejnost před

⁴⁸ HOLMES, Ronald M. a James DE BURGER. *Serial Murder*. 2nd. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications, 1988. ISBN 0803928408.

⁴⁹ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. Random House Publishing Group, 2003. ISBN 0345465660.

⁵⁰ HOLMES, Ronald M. a James DE BURGER. *Serial Murder*. 2nd. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications, 1988. ISBN 0803928408.

⁵¹ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. Random House Publishing Group, 2003. ISBN 0345465660.

⁵² DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

jeho činy. Rád se staví do role nejhoršího vraha a zesměšňuje policii při její snaze ho dopadnout. Tento typ A. Drbohlav dělí dále na tři podtypy⁵³:

- **Lust killer**

Vrah ze žádostivosti, který vraždí, aby se sexuálně uspokojil. Jeho vraždy vykazují znaky sadismu či nekrofilie. Mučí své oběti a jejich utrpení pro něj představuje nesmírnou satisfakci.

- **Thrill killer**

Tohoto pachatele pohání k vraždění potřeba vzrušení a adrenalinu. Na základě jeho představ touží po jejich zrealizování a zkušenostech, na základě kterých se rád v dalších vraždách zdokonaluje a přitvrzuje při používání násilí.

- **Gain killer**

Motivem jeho vražd je potřeba vlastního obohacení. Vražda tak není primárním cílem, nýbrž touha získat majetek oběti. Samotné usmrcení je výsledkem uspokojení této potřeby.

Power Seeker

Motivací jeho vražedného jednání je touha ovládat lidský život. Vraždění mu zajišťuje pocity dominance a kontroly. Častým faktorem u tohoto typu je tvrdá výchova v dětství, a proto si násilným až sadistickým jednáním vynahrazuje dominantním postavením jednoho z rodičů a staví se tak do role, kdy on má moc a sílu nad životem slabších.

Mercy killer

Nejčastěji se s tímto typem sériového vraha setkáváme u pracovníků v nemocnicích. Pacienty vraždí ve výkonu práce a za takový čin se necítí vinný, neboť jej považuje za milosrdenství, kdy nemocnému zajistí ukončení trápení a bezbolestný odchod ze světa. V některých případech je tato potřeba rozšířena o touhu pacienta dostávat na pokraj smrti a znovu jej zachraňovat, což mu může dopřávat pocit nadpřirozenosti a moc nad daným člověkem. U takových typů

⁵³ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

sériových vrahů se vyskytují úzkostné a depresivní pocity, pocity méněcennosti a společenské neužitečnosti

5.1.2 Organizovaný x neorganizovaný typ

Pravděpodobně nejznámější klasifikační schéma sériových vrahů je schéma vyvinuté jednotkou FBI pro behaviorální vědu (BSU), která dělí sériové vrahy na organizované a neorganizované podtypy⁵⁴:

Organizovaný sériový vrah

Tento typ vraha je popisován jako nadprůměrně inteligentní, který sám sebe považuje za nadřazeného ve společnosti. Je perfekcionista a puntičkářský v mnoha oblastech každodenního života, jeho zevnějšek je vždy upravená, velmi dbá na svůj osobní vzhled. Zločiny, které páchá jsou dobře promyšlené a pečlivě naplánované. Páchá zpravidla mimo své bydliště nebo pracoviště. Nepředstavuje pro něj problém cestovat na velké vzdálenosti a páchat tak trestnou činnost daleko od domova, což snižuje pravděpodobnost dopadení. V jeho zločinech se odrážejí znaky fantazie a rituálů, za své oběti si vybírá cizince, které považuje za správný typ oběti z hlediska fyzického vzhledu, věku, chování apod. Bývá na své zločiny velice dobře připravený, používá různé nástroje na mučení, které nosí u sebe, aby je mohl aplikovat na vybrané oběti. Tyto oběti, které si pečlivě vybere, může sledovat bezmála hodiny nebo i dny. Jeho činy jsou kontrolované, s oběťmi může před zabitím manipulovat, aby je učinil zranitelnější. Nad oběťmi usiluje o naprostou kontrolu a maximální moc, což ho činí hrdým. Od oběti si zpravidla nechává nějakou osobní věc, jako suvenýr nebo trofej, kterou později může používat jako způsob, aby prožitou událost mohl skrze svou fantazii prožít znovu a vrátila mu pocity, které při vraždění zažíval.⁵⁵

Organizovaný sériový vrah bývá často velice vzdělaný a obeznámený v oblasti policejních postupů a práv, rád maří vyšetřování a snaží se být vždy několik kroků před policejními složkami, kterým se na základě toho následně

⁵⁴ MILLER, Laurence. Serial killers: I. Subtypes, patterns, and motives. *Aggression and Violent Behavior*. 2013, 19), 1-11.

⁵⁵ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

vysmívá a zatajuje důkazy. Na venek působí jako osamělý, podivný nebo jako naprosto normální a obyčejný člověk.

Neorganizovaný sériový vrah

Tento typ vraha bývá průměrné nebo podprůměrné inteligence, je samotářský, nespolečenský, dosahuje nízkých výsledků, ve společnosti se cítí bezvýznamný. Má nízké sebevědomí a na venek se jeví jako divný nebo dokonce strašidelný. Obvykle se věnuje sexuálním aktivitám, jako jsou voyeurismus, exhibicionismus, fetišismus, pornografie apod. Není zdaleka tak pečlivý a připravený jako předchozí typ, což se odráží i v jeho zločinech, méně plánuje a místa činu vykazují nahodilé znaky. Jeho činy jsou impulzivnější a spontánnější, postrádají manipulativnost a lstivost, oběť bývá příležitostným cílem.⁵⁶

Průběh vraždění se zpravidla skládá z rychlých a nepromyšlených útoků, kdy cílem je oběť urychleně umlčet tupým zraněním, po kterém následuje rychlá smrt. Útoky se mohou vyznačovat nepřiměřenými projevy výbuchů agrese doprovázenými několikanásobnými bodnými ranami a údery. Vraždění může končit posmrtnými aktivitami s mrtvolou, jako jsou kousání, mrzačení nebo odřezávání intimních partií, vkládání cizích předmětů do těla, masturbace nad mrtvolou apod. Místo činu vrah zanechává nedbalé s minimální snahou zakrytí důkazů po činu. Nechávání si osobních věcí po obětech je méně časté.⁵⁷

Jak tomu bývá u většiny klasifikačních systémů, i u tohoto rozdělení dochází k prolínání jednotlivých znaků a někdy tak může mít místo činu znaky organizovaného i neorganizovaného sériového vraha. Autor takové případy nazývá kategorií smíšenou.⁵⁸

⁵⁶ RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

⁵⁷ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

⁵⁸ Tamtéž.

6 Etiologie páchání sériových vražd

Mnoho autorů ve svých monografiích a člancích hledá odpověď na otázku, jak se člověk stane sériovým vrahem. Odpověď spočívá ve vývoji jedince od narození až do dospělosti. Jde o proces, na kterém se odráží nespočet faktorů, příčin a okolností. Tyto příčiny je třeba znát a hledat u každého jedince individuálně. Konkrétní chování, které člověk projevuje, je ovlivněno životními zkušenostmi a také určitými biologickými faktory. Sérioví vrazi, stejně jako všechny lidské bytosti, jsou produktem jejich dědičnosti, výchovy, zkušeností a rozhodnutí, které v průběhu vývoje učiní.

Etiologie hledá a následně vykládá příčiny dané problematiky, které zvyšují pravděpodobnost vzniku kriminálního (násilného) jednání. Jedná se o takové rizikové činitele (ať již příčiny nebo podmínky), které vyvolávají, usnadňují nebo podporují páchání trestných činů. Stěžejním okruhem zkoumání etiologie kriminálního chování je osobnost jejich nositelů. Snaží se najít a stanovit souhrn všech možných charakteristik a zvláštností jedinců, kteří se někdy dopustili kriminálního chování, a kteří se těmito charakteristikami a zvláštnostmi liší od takzvaných nepachatelů. Podle Fischera a Škody je kriminální chování důsledkem působení několika biopsychosociálních faktorů, které působí v inkriminovaném čase ve vzájemné interakci.⁵⁹

V problematice hledání příčin vzniku kriminálního chování stanovil Fischer v publikaci *Sociální patologie* tři základní teorie.⁶⁰

1. Teorie, která přichází s předpokladem, že existuje určitý typ lidí, kteří svým chováním vybočují ze společenských norem.
2. Teorie situační, která přikládá zásluhu za vznik kriminálního chování zkušenost s určitou sociální situací.

⁵⁹ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

⁶⁰ Tamtéž.

3. Teorie konjunktivní, která představuje existenci obou zmíněných teorií. Čili přináší východisko, že ke vzniku kriminálního chování je třeba kombinaci určitého typu lidí s určitými sociálními situacemi.

Stanovení těchto příčin a zdrojů, které mohou vést k vzniku kriminálního chování je důležité především pro boj s kriminalitou. Její znalost pomáhá správnému postupování s delikventními pachateli, může také předcházet tomu, aby určité sociální situace vůbec nenastaly a nedocházelo tím ke vzniku kriminálního jednání, nebo aby nedošlo k opakování trestné činnosti u recidivistů.

„*Agresor se agresorem bud' rodí, anebo stává*“⁶¹. Jinak řečeno, je třeba zohlednit dvě skutečnosti, které mají vliv na vznik kriminálního jednání:

- 1) predispozice k antisociálnímu a asociálnímu chování, se kterými se jedinec narodí
- 2) a další okolnosti, které ovlivní jeho vznik, vývoj a intenzitu.

Jinými slovy, jde o kombinaci vrozených osobnostních dispozic a poruch v rámci psychosociálního vývoje. Proto je třeba příčiny tohoto chování hledat již v dětství. Sérioví vrazi často pochází z rodin, kde bylo násilí běžnou součástí jejich života, ať již uvnitř rodiny či vně. Významná část sériových vrahů si v dětství prožila týrání, zneužívání či zanedbávání. Často se v těchto rodinách objevuje abúzus alkoholu a drog. Typické jsou projevy problémového chování potencionálních vrahů, časté návštěvy policejní stanice, předčasné zkušenosti s alkoholem a dalšími návykovými látkami či nestálost v partnerském a sexuálním životě.

Je mnoho příčin, které mohou být důvodem kriminálního jednání. Vystávají nám dva silné vlivy, a to dědičnost proti prostředí. Otázkou je, do jaké míry jedince ovlivní jeho genetická výbava a do jaké sociální prostředí.

⁶¹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

6.1 Faktory zvyšující pravděpodobnost vzniku kriminálního chování

Vzhledem k tomu, že není možné identifikovat všechny faktory, které ovlivňují normální lidské chování, není podobně ani možné identifikovat všechny faktory, které ovlivňují jedince, aby se stal sériovým vrahem.

Účastníci sympozia⁶² se shodli na tom, že neexistuje jediná identifikovatelná příčina nebo faktor, který vede k vývoji sériového vraha. Existuje množství faktorů, které přispívají k jejich vývoji. Predispozice k sériovému zabíjení, podobně jako u jiných násilných trestných činů, je biologické, sociální a psychologické povahy a neomezuje se na žádnou specifickou vlastnost nebo rys. Vývoj sériového vraha zahrnuje kombinaci těchto faktorů, které společně existují v souběhu u určitých jedinců. Mají odpovídající biologickou predispozici, formovanou jejich psychologickým složením, které je přítomno v kritické době jejich sociálního vývoje.⁶³

Vedle *rizikových faktorů*, které podmiňují vznik a rozvoj kriminálního jednání je třeba znát i *faktory ochranné*, které mohou vliv rizikových faktorů omezit či dokonce zcela vyloučit. Jsou zde tedy rizikové a ochranné faktory, které na jedince během života působí.⁶⁴

Pod rizikovými faktory si představme vnitřní osobnostní ale i vnější situační okolnosti, které zvyšují pravděpodobnost vzniku kriminálního chování. Naproti tomu ochranné faktory představují souhrn takových vnitřních a vnějších podmínek a okolností, které tlumí působení faktorů rizikových. Ochranné a rizikové faktory vzájemně vstupují do života jedince v průběhu jeho dospívání a působí na něj kumulativně.⁶⁵

⁶² MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-075-5.

⁶⁵ Tamtéž.

6.1.1 Rizikové faktory

„Pokud jde o etiologii asociálního chování, rostoucí počet nedávných studií dospěl k závěru, že klíčem jsou genetické nebo biologické vlivy a jejich interakce s prostředím.“⁶⁶

Podle Foxe a Levina není možné předvídat sérové vrahy pouze na základě pochopení událostí v raném dětství, ale na základě skutečnosti, že jen několik z těch jedinců, kteří sdílejí společné rysy v koexistenci s nepříznivými událostmi se skutečně vrahy mohou stát.⁶⁷

Rizikové faktory můžeme dělit dle různých hledisek. Můžeme je diferencovat jako faktory psychické, biologické, sociální, situační, ekonomické apod. Avšak tyto kategorie se často vzájemně prolínají, a proto je těžké je samostatně popisovat. Uvedu proto jednoduché dělení na faktory:

a) vnější – ty, které působí na jedince z prostředí, ve kterém se nachází; situace, se kterými se v průběhu vývoje setkal

c) individuální – ty, které se vztahují k osobnosti a chování jedince.

6.1.1.1 Vnější rizikové faktory

Hickey zdůrazňuje důležitost traumatických událostí, které mohou jedince postupně ovlivnit a dovést k zabití. Přináší model traumatologie a domnívá se, že předpokladem pro budoucí vraždění je zažívání určitých destabilizujících událostí během formativních let. Do těchto událostí zahrnuje jak zneužívající, tak zanedbávající faktory, jako jsou nestabilní domácí život, smrt rodičů, rozvod, odmítnutí, tělesné tresty, sexuální zneužívání a další negativní události. Neřešení těchto traumat může vést k hlubokým pocitům úzkosti, nedůvěry, zmatenosti, nedostatečnosti a pochybnosti o sobě samém. Tvrdí, že jedinec tyto zážitky potlačí a nemůže si je vědomě vybavit, nicméně se se v průběhu let nečekaně vynoří.⁶⁸

⁶⁶ TAYLOR, J., IACONO, W. G., & MCGUE, M. *Evidence for genetic etiology of early-on-set delinquency*. Journal of Abnormal Psychology, 2000, 109, 634-643.

⁶⁷ FOX, J. A., LEVIN, J. *Multiple homicide: Patterns of serial and mass murder*. Crime & Justice, 1998, 23, 407-455.

⁶⁸ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

Holmes, Tewksbury a Holmes tento vývojový proces specifikují a tvrdí, že prožitá traumatická událost způsobí malou trhlinu v osobnosti jedince a události, které následují způsobí, že trhlina vybuchne a osobnost se rozlomí. Mimo to tvrdí, že než k tomu dojde, sérioví vrazi jsou v primárních letech vývoje osobnosti stejní jako všichni ostatní. Za traumatický incident označují například nepřiměřený trest za něco, co jedinec neudělal, adopci, psychické týrání, odhalení nelegitimnosti.⁶⁹

Rodina

Farrington považuje za jeden z rizikových faktorů, které mohou být důvodem vzniku kriminálního chování rodinu. Člení je do následujících oblastí:

- kriminální a antisociální rodiče,
- Rozsáhlá velikost rodiny,
- Způsoby výchovy dítěte,
- Zneužívání, zanedbávání,
- Narušené/porušené rodiny.⁷⁰

Holmes a De Burger na základě výzkumu uvádí, že většina sériových vrahů se rodí rodičům mimo manželství, z čehož pravděpodobně vychází, že byli vychováváni jedním ze svých rodičů.⁷¹

West v rámci longitudinálního výzkumu určil klíčové faktory, které mají význam pro kriminální jednání:

- nízký rodinný příjem,
- početná rodina,
- kriminalita rodičů a
- špatné výchovné postupy rodičů.⁷²

⁶⁹ HOLMES, S. T., TEWKSBURY, R., HOLMES, R. M. *Fractured identity syndrome: A new theory of serial murder*. Journal of Contemporary Criminal Justice, 1999, 15, 262-272.

⁷⁰ FARRINGTON, David P. Childhood risk factors and risk-focussed prevention. The Oxford handbook of criminology. 2007, 4, 602-640.

⁷¹ HOLMES, Ronald M. a James DE BURGER. *Serial Murder*. 2nd. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications, 1988. ISBN 0803928408.

⁷² WEST, D. J. *Delinquency: Its Roots, Careers, and Prospects*. Harvard University Press, 1982. ISBN 978-0674195653.

Také Ressler v rodinných anamnézách mnoha sexuálních vrahů uvádí nestabilní prostředí, které je může predisponovat k neuspořádaným vazbám v raném věku. V jedné studii mělo 70 % rodin sexuálních vrahů anamnézu nadužívání alkoholu a asi 50 % členů rodiny kriminální anamnézu. Uvádí hypotézu, že rodičovské zanedbávání buď z nepřítomnosti nebo zaujetí vlastními problémy by mohlo dále zhoršit schopnost jedince vytvářet si zdravé vazby.⁷³

Zneužívání, zanedbávání, týrání

Je prokázáno, že případy zanedbání péče o dítě mají různé účinky na rozvoj osobnosti dítěte. Zanedbání, fyzické týrání a psychické týrání mají na vývoj dítěte zřetelný psychologický vliv. Ačkoliv fyzické týrání vyvolává agresi vůči ostatním, psychologické útoky a kritika ze strany rodičů jsou zřejmě specificky spojeny s nízkým sebehodnocením.⁷⁴

Mezi sériovými vrahy lze nalézt četné případy těch, kteří se v dětství stali oběťmi týrání, zanedbávání či zneužívání. Nemusí to však být jen rodiče, jakákoliv taková zkušenost má nepříznivý vliv na jejich vývoj a může se stát příčinou kriminálního chování. Drbohlav ve své komparační studii uvádí, že oběťmi fyzického týrání v dětství bylo 67 % sériových vrahů, psychického týrání 63 % a sexuálního zneužívání 36 %.⁷⁵

Také Cleary a Luxenburg ve své studii s více než 60 sériovými vrahy zjistili, že převládající část zažila v dětství fyzické nebo psychické týrání.⁷⁶

Dutton a Hart byli dalšími autory, kteří se zabývali spojitostí mezi týráním a zanedbáváním dětí a násilným chováním dospělých, kteří se stali sériovými vrahy. Ve výzkumu dospěli k závěru, že u dospělých, kteří byli fyzicky, sexuálně

⁷³ RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

⁷⁴ BRIERE, J., RUNTZ, M. Differential adult symptomatology associated with three types of child abuse histories. *Child Abuse & Neglect*, 1990, 14(3), 357-364.

⁷⁵ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

⁷⁶ CLEARY, Shawna a Joan LUXENBURG. Serial Murderers: Common Background Characteristics and Their Contribution to Causation. *American Society of Criminology*, 1993.

a emocionálně týráni jako děti byla třikrát vyšší pravděpodobnost než u nezneužívaných dospělých, že se budou chovat násilně v dospělosti.⁷⁷

FBI zkoumala 36 sériových vrahů, mnoho z nich mělo v anamnéze buď zneužívání, nebo zanedbávání: 43 % uvedlo v anamnéze sexuální zneužívání v dětství a 74 % uvedlo psychické zneužívání, které obvykle zahrnovalo ponižování.⁷⁸

Odporuje tomu studie Dietza a kol., kde většina ze zkoumaných sexuálně sadistických vrahů neměla žádné důkazy o zneužívání v dětství.⁷⁹

Ressler, který ve své studii porovnává sexuální vrahy s anamnézou sexuálního zneužívání s vrahy bez takové anamnézy a zjistili tak významné rozdíly. U sexuálních vrahů s anamnézou časného sexuálního zneužívání bylo výrazně pravděpodobnější, že začnou fantazírovat o znásilnění dříve. Kromě toho, že se u nich také rozvine závažnější sexuální deviace.⁸⁰

Osamělost/odmítnutí

Osamělost jako další atribut, který různí autoři uvádí, jako jeden z faktorů, který mohl přispět k rozvoji kriminálního jednání. Nestabilní vztahy a nezdravé vztahy mohou mít za následek neschopnost vytvářet emocionální vazby v dětství.

Martens a Palermo přikládají váhu osamělosti, kterou podle nich prožívá většina sériových vrahů a vykládají ji jako faktor, který přispívá k motivaci vraždit na základě touhy ovládat své oběti. Osamělost definují jako pocit odloučení od ostatních. Tvrdí, že existuje souvislost mezi osamělostí a násilným a asociálním chováním. Na základě svých případových studií došli k závěru, že sérioví vrazi,

⁷⁷ DUTTON, Donald G. a Stephen David HART. Evidence for Long-Term, Specific Effects of Childhood Abuse and Neglect on Criminal Behavior in Men. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 1992, 36(2), 129-137.

⁷⁸ RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

⁷⁹ DIETZ, Park, R. HAZELWOOD a J. WARREN. The sexually sadistic criminal and his offenses. *The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law*. 1990, 18(2), 163-178.

⁸⁰ RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

kterí nezažili dostatek pozitivní interakce nebo čelili odmítnutí, zanedbání nebo opuštění, se oddávali asociálnímu a násilnému chování.⁸¹

Hickey uvedl, že ze skupiny 62 mužských sériových vrahů jich 48 % bylo odmítnuto v dětství rodičem nebo jinou důležitou osobou v jejich životě.⁸²

K nechvalně známým sériovým vrahům, kteří byli v dětství zavrženi nebo opuštěni matkou, patří David Berkowitz, Ted Bundy a Joel Rifkin. Edmund Kemper byl dokonce svou matkou týrán.⁸³

Úraz hlavy

Dr. Mark, autor knihy „*Violence and the Brain*“ věří, že násilí je důsledek poruchy mozkových mechanismů. Které řídí, iniciují a potlačují násilné chování. Tyto mechanismy jsou umístěny v limbickém systému mozku.⁸⁴ Jeho funkce jsou kontrolování úzkosti, strachu, sociálního a emočního chování, sexuálních projevů, účast na procesech krátkodobé paměti apod.⁸⁵ Porucha je podle dr. Marka způsobena onemocněním mozku, které je buď genetické, nebo způsobené poraněním hlavy, nedostatkem kyslíku, chemickou nerovnováhou, virovou infekcí nebo nádorem. Násilí může být také důsledkem epilepsie spánkového laloku, signalizující poruchu v této oblasti kontroly impulzů. Dr. Mark dále uvádí, že úrazy mozku ve frontálním laloku a spánkovém laloku jsou malé abnormality, které souvisejí s emoční kontrolou, jejichž příčinou může být agresivní jednání.⁸⁶

⁸¹ MARTENS, Willem H. J. a George B. PALERMO. Loneliness and Associated Violent Antisocial Behavior: Analysis of the Case Reports of Jeffrey Dahmer and Dennis Nilsen. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 2005, (49), 298-307.

⁸² HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

⁸³ BONN PH.D., Scott A. Understanding What Drives Serial Killers: Their individual motives vary greatly. *Psychology Today* [online]. 2019 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/wicked-deeds/201909/understanding-what-drives-serial-killers?fbclid=IwAR1onbNKI4dC5KfkiuuQF5jRGYNr01NTpjOpYzL8qh4xlEwIV5SlcbRoAlg>

⁸⁴ CUBA, Nan a Dr. Joel NORRIS. PROFILE OF A KILLER. *D Magazine* [online]. 1985 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.dmagazine.com/publications/d-magazine/1985/october/the-two-faces-of-henry-lee-lucas/?fbclid=IwAR0tFCWSjZvBzYhbTfVreCjpW3-2McWycRbQJpQVkv-J2v_JJLAGczHXaLw

⁸⁵ Limbický systém. Wikiskripta [online]. Praha: 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: https://www.wikiskripta.eu/w/Limbický_systém

⁸⁶ CUBA, Nan a Dr. Joel NORRIS. PROFILE OF A KILLER. *D Magazine* [online]. 1985 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.dmagazine.com/publications/d-magazine/1985/october/the-two-faces-of-henry-lee-lucas/?fbclid=IwAR0tFCWSjZvBzYhbTfVreCjpW3-2McWycRbQJpQVkv-J2v_JJLAGczHXaLw

Lange a DeWitt již v roce 1990 zjistili a poukázali na to, že mnoho sériových vrahů má nějakou formu poranění hlavy. Uvádí také, že kvůli neurologickým disfunkcím, které vyvolávají záchvaty, jednají sérioví vrazi v době, kdy je jejich mozková aktivita nekontrolovatelná.⁸⁷

Studie Allelyho a spol. prokazuje, že z 239 sériových vrahů utrpělo 51 poranění mozku v důsledku vážného úrazu hlavy.⁸⁸

Stoneova studie prokazuje, že každý čtvrtý sériový vrah utrpěl buď poranění hlavy nebo vzácněji onemocnění mozku.⁸⁹

Mezi další zajímavou studii, která zkoumala vztah mezi neurovývojovými poruchami a násilnou kriminalitou je studie Söderströma. Objevil neuropsychiatrické poruchy v dětství u násilných pachatelů.⁹⁰

Sérioví vrazi, kteří utrpěli poranění mozku v důsledku úrazu hlavy jsou například:

- Fred West po motocyklové nehodě ve věku 17 let, přičemž se nacházel po 7 dní v bezvědomí.
- Richard Ramirez, na kterého ve 2 letech spadla komoda a téměř přišel o život, upadl do bezvědomí a utrpěl těžkou ránu na hlavě, po třech letech spadl z houpačky a znovu utrpěl zranění hlavy.
- Davida Berkowitze v 6 letech srazil automobil a následně tak utrpěl poranění mozku, v průběhu dalších čtyř let se čtyřikrát poranil mozek.⁹¹

„Dr. Mark a Dr. Paul New, neuroradiolog a profesor z Harwardu našli u zkoumaného sériového vraha malé pohmožděniny a ztrátu tkáně ve frontálním

⁸⁷ Lange, J. E. T., & DeWitt Jr, K. (1990). What the FBI doesn't know about serial killers and why. *Metropolitan Washington Mensa Regional Gathering*, Arlington, VA.

⁸⁸ ALLELY, Clare S., Helen MINNIS, Lucy THOMPSON, Philip WILSON a Christopher GILLBERG. Neurodevelopmental and psychosocial risk factors in serial killers and mass murderers. *Aggression and Violent Behavior*. 2014, 19, 288-301.

⁸⁹ STONE, Michael H. a Otto F. KERNBERG. *The Anatomy of Evil*. Prometheus Books, 2009. ISBN 9781591027263.

⁹⁰ SÖDERSTROM, A. H. Clinical neuropsychiatric symptoms in perpetrators of severe crimes against persons. *Nordic Journal of Psychiatry*, 2005, 59, 246–252.

⁹¹ Serial Killers / Murderers and their Head Injuries as a Child. Murder Mile Walks – London's Best, Curious, Unusual, Quirky and Different Things To Do In London [online]. Dostupné z: <https://www.murdermiletours.com/blog/serial-killers-murderers-and-their-head-injuries-as-a-child>

laloku, stejně jako abnormality spánkového laloku, které byly výraznější na levé straně. Tvrdí, že některé mozkové poruchy mění chování člověka s ohledem na to, zda se ve stresu stává agresivním, nebo utíká. Výsledkem mohou být poruchy osobnosti, například projevy nedostatku svědomí, a abnormální chování zvané sociopatie. Jinými slovy, poruchy mozku mohou vytvořit sociopata.⁹²

Poruchy autistického spektra (PAS)

Četné články nesou obsahově další aspekt, který by se mohl odrážet v pachatelově kriminálním jednání. Například studie Clare S. Allely a kol., ve které zkoumali 239 sériových vrahů a hledali u nich poranění hlavy nebo poruchy autistického spektra, dále jen PAS. Z těchto 239 vhodných vrahů 133 nemělo žádné známky ani jednoho ze zkoumaných aspektů. U 106 zbývajících vrahů bylo zjištěno PAS nebo poranění mozku. Zdůraznili, že neurovývojové problémy nejsou jedním etiologickým faktorem pro sériové zabíjení, a uvedli, že existuje interakce mezi neurovývojovými a environmentálními faktory, jako je sexuální, psychické nebo fyzické týrání, což vede k tomu, že je jedinec náchylný stát se sériovým vrahem.⁹³

Existuje mnoho názorů, že v některých případech mohou neurovývojové problémy, jako je PAS nebo poranění mozku v souhrě s psychosociálními problémy, stresujícími nebo traumatickými incidenty vytvářet předpoklad pro budoucí sériové vraždění.

Socioekonomický statut rodiny

Další možnou příčinou je socioekonomický statut rodiny, do které se budoucí vrah narodí. Na základě šetření, které provedl ve své publikaci Drbohlav lze říct, že největší podíl sériových vrahů pochází z dělnické, vyšší dělnické a spodní třídy. Pro představu přikládám tabulku vytvořenou na základě zjištěných dat s procentuálním zastoupením jednotlivých tříd a přiřazeným povoláním.

⁹² CUBA, Nan a Dr. Joel NORRIS. PROFILE OF A KILLER. *D Magazine* [online]. 1985 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.dmagazine.com/publications/d-magazine/1985/october/the-two-faces-of-henry-lee-lucas/?fbclid=IwAR0tFCWSjZvBzYhbTfVreCjpW3-2McWycRbQJpQVkv-J2v_JJLAGczHXaLw

⁹³ ALLELY, Clare S., Helen MINNIS, Lucy THOMPSON, Philip WILSON a Christopher GILLBERG. Neurodevelopmental and psychosocial risk factors in serial killers and mass murderers. *Aggression and Violent Behavior*. 2014, 19, 288-301.

Tabulka 1 Socioekonomický statut rodiny sériového vraha⁹⁴

Třída	Typické povolání	Procentuální zastoupení
Vyšší střední třída	Lékař, účetní, ředitel	2 %
Střední třída	Učitel, zdravotní sestra, policista	14 %
Nižší střední třída	Mistr, student, úředník	10 %
Vyškolená dělnická třída	Instalatér, zedník	23 %
Dělnická třída	Prodávač, nekvalifikovaný dělník	29 %
Spodní třída	Nádeník, penzista odkázaný na státní důchod	22 %

Míra vzdělanosti

Jako další sociální faktor bych zmínila vzdělanost. Nejvyšší dosažené vzdělání nám vyjadřuje intelekt, aspirace ale také sociální možnosti. S dosaženou úrovní vzdělání může souviset také pozornost a péče rodičů, to znamená například, do jaké míry je budoucí pachatel v dětství veden ke vzdělání a zda má pro něj vhodné podmínky.⁹⁵

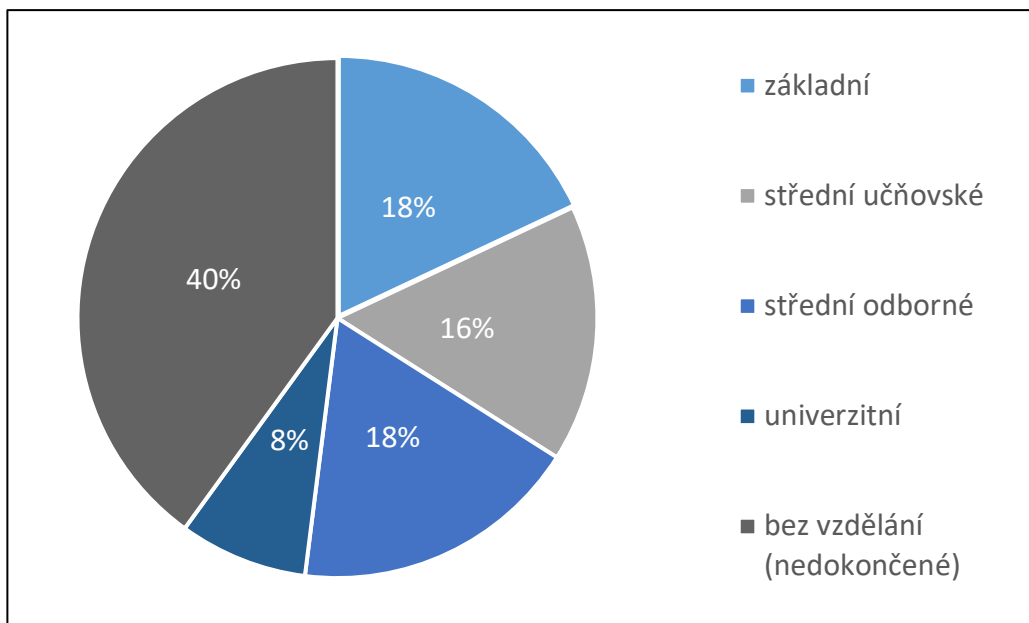
Harbott a Makros ve své publikaci uvádí výzkum o vzdělanosti německých sériových vrahů. Největší zastoupení měli ti, kteří ve škole dosahovali špatných výsledků - **63,8 %**, minimálně jednou opakovalo ročník 43,1 % a školu předčasně ukončilo 39,7 %.⁹⁶ Jak lze vidět v grafu 1⁹⁷.

⁹⁴ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ HARBOTT, Stephan a Andreas MAKROS. *Serial Murderers in Germany From 1945 to 1995: A Descriptive Study*. November 2001.

⁹⁷ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

Graf 1 Rozdělení sexuálních sériových vrahů podle dosaženého vzdělání

A. Drbohlav také vytvořil graf dosaženého vzdělání sexuálních vrahů.⁹⁸

Brzká zkušenost s krví

Jako další možnou příčinu uvádí Drbohlav situaci, kdy se jedinec v dětství setká se smrtí a krví. U 45 % sériových vrahů v rámci jeho šetření se tato zkušenost potvrdila.⁹⁹

6.1.1.2 Individuální faktory

Věk

Mnoho autorů řadí k individuálním biologickým faktorům věk. Dle srovnání četnosti kriminálního chování mužů a žen, které provedla Vágnerová, dochází k takovému jednání častěji u mužů, a to konkrétně v poměru 10:1.¹⁰⁰ Muži obecně mají vyšší tendenci uchýlovat se k agresi, což zapříčiňuje mužský pohlavní hormon testosteron. Nejčastěji se tohoto chování podle Fischera a Vetešky

⁹⁸ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

dopouštějí jedinci ve věku do 26 let.¹⁰¹ FBI ze statistických údajů v USA uvádí průměrný věk sériových vrahů od 27-31 let.¹⁰²

Intelligence

Analýza Lipseye a Derzona uvádí, že nejdůležitějšími psychickými faktory, které mohou zapříčinit vznik kriminálního chování jsou nízká úroveň rozumových předpokladů (intelligence), vědomostí, nízká míra empatie a (impulzivita).¹⁰³

Úroveň intelektuálních schopností neboli inteligenční kvocient (IQ) se stává u pachatelů násilných trestných činů častým předmětem různých diskusí. U pachatelů sériových vražd je IQ velice různorodé. Narazíme na jedince s výjimečnou superiorní inteligencí i na lehce mentálně retardované. Podle studií FBI se IQ sériových vrahů pohybuje v průměru okolo 110-120 bodů.¹⁰⁴ Drbohlav dále ve své publikaci zmiňuje na základě svého šetření v rámci diagnostické komparace dva protipóly inteligenčního kvocientu. Ze 49 sériových vrahů měly tři jedinci IQ nad 130 bodů a další tři v rozmezí 50-69 bodů.¹⁰⁵

Empatie

Schopnost empatie neboli vcítění se do druhých je významný osobnostní rys, jehož deficit má vliv na vznik kriminálního chování. Empatie se pojí s uvědoměním si pocitů obětí, které mohou svým násilným a agresivním jednáním způsobit.

Impulzivita

Impulzivita představuje rychlou a bezděčnou reakci na podnět. Ta se pojí s odoláním puzení proti podvolení se okamžité reakci bez přemýšlení. Impulzivita

¹⁰¹ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

¹⁰² *Serial Murder* [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>

¹⁰³ LISEY, Mark W. a James H. DERZON. Predictors of Violent or Serious Delinquency in Adolescence and Early Adulthood: A Synthesis of Longitudinal Research. *SERIOUS AND VIOLENT JUVENILE OFFENDERS*, 21.

¹⁰⁴ BOURGOIN, Stéphane. *Bestiální vrazi: autentické výpovědi o sériových vražích*. [Plzeň]: Nava, 1994. ISBN 80-85254-35-2.

¹⁰⁵ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

představuje neschopnost ovládnout se a sníženou schopnost ovládání afektů. Jedinci s těmito aspekty se stávají náchylnějším pro kriminální jednání.

Psychopatie

Účastníci sympozia identifikovali určité rysy společné některým sériovým vrahům, včetně absence pocitů, nedostatku lítosti nebo viny, impulzivity, potřeby kontroly a predátorského chování. Tyto rysy a chování jsou v souladu s psychopatickou poruchou osobnosti. Psychopatie je porucha osobnosti projevující se u lidí vyznačující se povrchním šarmem, manipulací, zastrašováním a příležitostného násilí k ovládání druhých, aby uspokojili své vlastní sobecké potřeby, nedostatkem výčitek svědomí nebo viny, nedostatkem empatie a neschopností přijmout odpovědnost, nedostatkem realistických životních cílů, špatnou kontrolou chování, problémy s chováním v raném dětství, brzkou kriminalitou apod. Kombinace těchto rysů a stylů života se u jednotlivých psychopatů projevují různě.¹⁰⁶ A. Drbohlav ve své publikaci uvádí četnost výskytu psychopatie u sériových vrahů, která činí 88,5 %.¹⁰⁷

Psychopatie představuje poruchu osobnosti, která je typická zvláštními a nápadnými způsoby chování a prožívání. Maladaptivními a hrubě rušivými projevy, které vybočují ze sociálních norem, trpí jednak jedinec sám, a především jeho okolí. A to především povahovými vlastnostmi jako jsou absence empatie, svědomí a viny, povrchní šarm, manipulativnost, sklony k častým stresům a strachu apod. Přesto, že je psychopatie relativně trvalá, má svou dynamiku v souvislosti s vývojem jedince. Některé tyto vlastnosti s věkem ztrácí na intenzitě a jiné se naopak zvyrazňují.¹⁰⁸

Mezi poruchy osobnosti řadíme například dissociální poruchu osobnosti, emočně nestabilní osobnost, schizoidní poruchu osobnosti nebo paranoidní poruchu osobnosti. Blíže se budu zabývat pouze dvěma, které jsou podle výzkumu

¹⁰⁶ MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

¹⁰⁷ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

¹⁰⁸ PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2618-2.

autorů Harbott, S. – Makros, A. nejvíce zastoupenými u německých sériových vrahů. A tedy dissociální poruchou osobnosti (28,8 %) a emočně nestabilní poruchou osobnosti (13,5 %).¹⁰⁹

Dissociální porucha osobnosti

Lhostejnost k citům druhých, nezodpovědnost, neschopnost navazovat nebo udržovat trvalé vztahy, nízká tolerance k frustraci, rychlé spuštění agresivního jednání, tendence k racionalizaci vlastního jednání a svalování viny na okolí, nerespektování sociálních norem jsou typické pro dissociální nebo také antisociální poruchu osobnosti. V dětství se dá zpozorovat například nedostatkem citového vztahu k rodičům, sníženou vnímavostí k pochvale nebo kárání, neschopností projevovat lítost, problémovým chováním ve škole (krádeže, šikanování spolužáků, žalování, praní apod.).¹¹⁰

Emočně nestabilní porucha osobnosti

Podle mezinárodní klasifikace nemocí je emočně nestabilní porucha charakterizována „určitým sklonem k zkratkovému chování bez uvážení jeho následků.“¹¹¹ Jedinec se vyznačuje nepředvídatelnou náladou, má sklony k neuváženým emočním a agresivním výbuchům. Je neschopný tyto projevy chování ovládat. Má tendence vyvolávat konflikty, zvláště pokud je jeho chování nepřijímáno.

Maligní narcismus

V některých literaturách jsem se kromě emočně nestabilní poruchy osobnosti a dissociální poruchy osobnosti setkala také s maligním narcismem. Drbohlav uvádí, že maligní narcismus je pro pachatele sériových vražd zcela signifikantní.¹¹²

¹⁰⁹ HARBOTT, Stephan a Andreas MAKROS. Serial Murderers in Germany From 1945 to 1995: A Descriptive Study. November 2001.

¹¹⁰ PAVLOVSKÝ, Pavel. Soudní psychiatrie a psychologie. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2618-2¹¹¹F60-F69 – Poruchy osobnosti a chování u dospělých. MKN-10: 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí [online]. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F60.8>

¹¹¹F60-F69 – Poruchy osobnosti a chování u dospělých. MKN-10: 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí [online]. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F60.8>

¹¹² DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

Je popisován jako „*zhoubné přesvědčení o vlastní jedinečnosti a důležitosti, nenávisť ke společnosti a impulzivně agresivní až predátorské jednání.*“¹¹³ Dále A. Drbohlav popisuje, že se jedinec projevuje přesvědčením o vlastní velkoleposti, postrádá svědomí a jeho chování je charakteristické radostnou krutostí a sadismem. Někteří autoři se domnívají, že maligní narcismus může být důsledkem obranného mechanismu proti pocitům vlastní méněcennosti a bezvýznamnosti.

Dále autor uvádí za významnou okolnost narušený vztah k vlastní matce. Zkušenost z dětství spojená s ponížením a útlakem se může projevit v podobě násilného a bezcitného chování. Vraždy poté vnímá jako okolnosti, které mu vrací sebedůvěru a potřebu síly a nadvlády.

Dědičnost

Velice diskutabilními vlivy, které mohou zapříčinit budoucí kriminální jednání jsou genetická výbava a sociální prostředí, v němž potencionální vrah vyrůstá. Narazila jsem na mnoho studií a článků, které se zabývají právě otázkou, který z těchto dvou vlivů má větší sílu. Zda jedinec, například rodičů násilníků, který je včas odebrán do ústavní péče, případně později do náhradní rodiny, má šanci na zcela bezproblémové zapojení do společenského života.

Cloninger a kol. přináší poznatky z adopční studie, ve kterých se zabývali genetikou oproti prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a porovnávali jejich intenzitu a vliv, které oba tyto faktory mají na pachatele a jeho kriminální páchaní. Studie ukazují, že 40 % trestně odpovědných pachatelů má adoptivní i biologické rodiče, kteří jsou násilní. 12,1 % pachatelů mělo násilné pouze biologické rodiče a 6,7 % násilné adoptivní rodiče. Pouze u 2,1 % pachatelů se nevyskytují násilní rodiče ani biologičtí ani adoptivní.¹¹⁴

Z výše uvedeného vyplývá, že kombinace rizikových faktorů genetiky a prostředí vystavuje jedince výrazně vyššímu riziku, že se v životě stane

¹¹³ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

¹¹⁴ CLONINGER, MD. Robert C., PhD. Sören SIGVARDSSON, Michael BOHMAN a MD. Michael. Predisposition to Petty Criminality in Swedish Adoptees. *Arch Gen Psychiatry*. 1982, 39(11), 1242-1247.

zločincem než pouze jeden z nich. Dále je z uvedeného možné říct, že je pravděpodobnost vyššího vlivu genetiky než prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá.

S další adopční studií přispívají Mednick, Brennan a Kandel, kteří zjistili, že vyšší míru kriminality vykazují adoptovaní jedinci, jejichž biologickými otci byli zločinci než adoptovaní jedinci, kdy zločinci byli jejich adoptivními otci.¹¹⁵ Tato studie potvrzuje předchozí výslednou teorii, že vliv genetiky vychází jako silnější vliv před sociálním prostředím a opět potvrzuje, že spojení těchto dvou vlivů nese velkou pravděpodobnost, že se jedinec s takovými předpoklady uchýlí ke kriminálnímu jednání.

6.1.2 Ochranné faktory

Ochranné faktory představují nejrůznější okolnosti a podmínky v životě jedince, které spolupůsobí s rizikovými faktory a jejich existence může mít za následek zmírnění dopadu rizikových faktorů. V životě každého jedince totiž nepůsobí jen traumata a negativní zkušenosti, ale také zkušenosti pozitivní, které popisujeme jako faktory ochranné.

Zkoumání těchto ochranných faktorů vedlo k pochopení zjištění, že ne všichni jedinci, kteří byli vystaveni stejným nebo obdobným rizikovým faktorům, páchají kriminální činnost.¹¹⁶

Jak faktory ochranné, tak i rizikové vzájemně ovlivňují jedince. Ochranné ve dvou různých směrech. Mohou chránit jedince před negativními účinky rizikových faktorů nebo posilují odolnost při přímé konfrontaci s negativními účinky.¹¹⁷

Garmezy určil tři základní kategorie ochrany:

1. Dispoziční atributy, které obsahují **temperamentové faktory**, sociální orientaci, schopnost reagovat na změnu, kognitivní dovednosti a zvládání zátěže.

¹¹⁵ MEDNICK, Sarnoff A., Patricia BRENNAN a Elizabeth KANDEL. Predisposition to violence. *Aggressive Behavior*. 1988, 14(1), 25-33.

¹¹⁶ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-075-5.

¹¹⁷ POLLARD, PHD, John A., David HAWKINS, PHD a Michael W. ARTHUR, PHD. Risk and protection: Are both necessary to understand diverse behavioral outcomes in adolescence? *Social Work Research*. 1999, (23), 145-158.

2. **Rodinné prostředí**, které zahrnuje pozitivní vztah s aspoň jedním rodičem nebo rodičovskou osobou, která poskytuje důležitou ochrannou funkci, dále soudržnost, vřelost, harmonii a absenci zanedbávání.
3. **Sociální prostředí**, které představuje vztahy mimo rodinu, včetně dostupnosti vnějších vlivů a rozšířené sociální podpory.¹¹⁸

Wackey a Immerman uvádí jako ochranný faktor přítomnost otce nebo osoby v životě jedince, která otcovskou roli nahrazuje. Tvrdí, že tato okolnost snižuje násilné a agresivní chování v dospělosti.¹¹⁹

6.1.3 Rizikové jevy chování

V předchozích podkapitolách jsem vybrala nejčastěji zmiňované rizikové faktory různých zahraničních i našich autorů, které by mohly být jednou z příčin kriminálního jednání. Nicméně vedle těchto faktorů spoluexistují další atributy – jevy, které byly zaznamenány u několika případů sériových vrahů a mohou proto sloužit jako varovné signály, tzv. prediktory násilného jednání.

Příkladem je studie známá jako „*Macdonaldova triáda*“. Jedná se o komparační studii, kterou provedl J. M. Macdonald v publikaci „The Threat To Kill“ kde testoval psychotické a nepsychotické pacienty se sociopatickými a sadistickými sklony. V anamnézách těchto pacientů našel výskyt poruch chování v dětství. Tyto poruchy poté klasifikoval jako předpoklad pro sadistické jednání a vražedné tendence. Zjištěné prediktory představují zmíněnou triádu:

1. Hostilita ke zvířatům,
2. enuréza a
3. fascinace ohněm.¹²⁰

Tato triáda nepředpovídá kriminální nebo sériové vražedné chování, ale nabízí viditelné varovné signály dítěte, které čelí značnému stresu. Maladaptivní

¹¹⁸ GARMEZY, N. Effects of Residential Treatment on Adjudicated Delinquents: A Meta-Analysis. *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 1985, (22), 287-308.

¹¹⁹ WACKEY, Wade C. a Ronald S. IMMERMEN. The Presence of the Social Father in Inhibiting Young Men's Violence. *The Mankind Quarterly*. 2004, (44), 339-360.

¹²⁰ MACDONALD, John M. THE THREAT TO KILL. *American Journal of Psychiatry*. 1963, 125-130.

chování zahrnuté do této triády jsou nezdravé strategie zvládání následkem značného stresu, který zažívají děti.

Hostilita ke zvířatům

Hostilita ke zvířatům je projevem nashromážděné agrese, hněvu, vzdoru a nenávisti směřované proti silnějším agresorům, kteří své oběti vystavovali bolesti a posměchu. Dále tyto projevy mohou být realizováním vlastní fantazie, mohou představovat uspokojování nebo také přípravy na lidské oběti.¹²¹

S nenávistnými projevy chování vůči zvířatům bývá spojována touha je ovládat. Jsou oproti člověku bezbranná, malá a slabá. Mít nad nimi moc a kontrolu je jednoduché a přináší satisfakci. Mohou si tak kompenzovat případy, kdy sami byli v situaci zvířete a někdo nad nimi měl moc a oni sami byli v roli bezbranného.

V porovnání sériových vrahů v publikaci A. Drbohlava se autor zmiňuje o výskytu hostilního chování u **53 %** respondentů.¹²²

Příkladem sériových vrahů, u kterých se objevily v dětství násilné projevy agrese u zvířat jsou:

- William Heirens, který již ve dvou letech zavřel psa do pece¹²³,
- Jeffrey Dahmer, který zabíjel malá zvířata, stahoval je z kůže a nechával si jejich kosti, nebo
- David Berkowitz, který rád pátil brouky pro zábavu.¹²⁴

Fascinace ohněm

Pyromanie bývá definována jako „*nutkavé nebo pudové zakládání požárů, pro něž není určující ani praktický důvod, ani materiální užitek.*“¹²⁵ Jedinec cítí nezvladatelné impulzy, sadistické potěšení z destrukce majetku, mstu nebo se

¹²¹ DRBOHLAV, Andrej. Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

¹²² Tamtéž.

¹²³ MOYER, A., POWELL, B., POWELL, C., PINN, M. (n.d.). William Heirens "The Lipstick Killer." Department of Psychology, Radford University. Retrieved from <http://maamodt.asp.radford.edu>

¹²⁴ PHILBIN, Tom a Michael PHILBIN. *The Killer Book of Serial Killers: Incredible Stories, Facts and Trivia from the World of Serial Killers*. Sourcebooks, 2009. ISBN 1402213859.

¹²⁵ PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2618-2.

chce stát středem pozornosti.¹²⁶ U sériových vrahů se pyromanie ve studii A. Drbohlava u vyskytla u **33 %** jedinců.¹²⁷

David Berkowitz je příkladem sériového vraha u něhož se v dětství projevil sklony ke žhářství.

Enuréza

Poslední prediktor násilného jednání představuje enuréza neboli „*porucha, charakterizována bezděčným pomočováním, které je pro mentální věk jedince nenormální a není důsledkem nedostatečného ovládní měchýře vlivem nebo nějaké neurologické poruchy.*“¹²⁸

Pomočování se může objevovat ve dne i v noci a může být přítomna již od narození, anebo vzniká později, po určitém období, kdy má dítě osvojené vládní měchýře. V případě, že se enuréza objeví až v průběhu vývoje, začíná kolem pátého až sedmého roku. Výzkum Resslera, Burgessově a Douglase uvádí, že 68 % případů sériových vrahů se v dětství pomočovalo.¹²⁹

Mimo Triádu jsou známy další jevy, které uvádí jiní autoři. Např:

Farrington:¹³⁰

- rušivé/ poruchové chování v dětství (např. neposlušnost, nečestnost, obtížné zvládní výchovy dítěte),
- neklid, špatná koncentrace, hyperaktivita, deficit pozornosti,
- vyšší míra vzdorovitosti.

Obdobné uvádí McLaughlin a Muncie:¹³¹

- deficit pozornosti,

¹²⁶ GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.

¹²⁷ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

¹³⁰ FARRINGTON, David P. Implications of criminal career research for the prevention of offending. *Journal of Adolescence*. 1990, (13), 93-113.

¹³¹ MCLAUGHLIN, Eugene a John MUNCIE. *The Sage Dictionary of Criminology*. 4th ed. London: SAGE Publications, 2001. ISBN 9781526436726.

- antisociální chování,
- hyperaktivita.

Lahey a kol. uvádí, že sérioví vrazi v dětství vykazují tyto asociální jevy:

- špatnou verbální schopnost,
- impulzivitu,
- vysoký neuroticismus (negativní emocionalitu),
- nízkou omezenost,
- selhání ve škole,
- autonomní hypoaktivitu a vyšší míru poruchy pozornosti/hyperaktivity,
- poruchu vzdoru opozice
- a poruchu chování.¹³²

Opakující se rizikový jev v mnoha literaturách je agrese směřovaná proti druhým v nízkém věku dítěte. Uvedu pár příkladů sériových vrahů.

- Ted Bundy obklopil svou tetu noži již ve třech letech, když si zdřímla¹³³
- William Heirens ve dvou letech zamkl svou matku do spíže¹³⁴

¹³² LAHEY, Benjamin B., Rolf LOEBER, Jeffrey D. BURKE a Brooks APPLEGATE. Predicting future antisocial personality disorder in males from a clinical assessment in childhood. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*. 2005, (73), 389–399.

¹³³ Rule, A. *The stranger beside me*. New York, NY: W. W. Norton & Company. 1980. ISBN 9780393013993.

¹³⁴ MOYER, A., POWELL, B., POWELL, C., PINN, M. (n.d.). *William Heirens "The Lipstick Killer."* Department of Psychology, Radford University. Retrieved from <http://maamodt.asp.radford.edu>

7 Psychologické profilování pachatele

Jedná se o snahu o vytvoření jakéhosi souboru úsudků a závěrů o vlastnostech osoby, která spáchala jeden nebo více trestných činů.¹³⁵ Psychologické profilování představuje vyšetřovací techniku, kdy se profilující snaží analyzovat chování zločinců, aby identifikoval pravděpodobné charakteristiky pachatele.

Tato technika je založena na předpokladu, že každý, kdo vstoupí na místo činu, si něco vezme a něco za sebou zanechá. Další předpoklad je, že lidské chování je ovlivněno způsobem myšlení. Je důležité pracovat s psychickými charakteristikami, ale i biologickými a sociologickými.¹³⁶ Profilující se tedy snaží shromáždit informace, které by mohly vést k dopadení pachatele.

Výsledkem profilování je obraz neznámé osoby, který se vytvořil na základě poznatků o psychologickém rozboru povahy trestného činu, jeho místa, času a způsobu spáchání. Tento obraz/ popis může zahrnovat psychologické faktory, jako jsou antisociální osobnostní rysy, psychopatie, vzorce chování i demografické proměnné včetně věku, rasy a zeměpisné polohy.¹³⁷

Na základě těchto poznatků o osobě by měly zásadně pomoci orgánům vyšetřujícím trestnou činnost k identifikaci nejpravděpodobnější podoby pachatele. Je důležité si uvědomit, že psychologické profilování nevyřeší zločin, jak je často mylně domníváno. Tyto techniky jsou pouze vyšetřovacím dodatečným nástrojem, který může napomoci k odhalení pachatele. Čili tento pravděpodobný obraz nedovede vyšetřovatele ke konkrétní osobě, ale umožní zúžit okruh osob, které by mohli, na základě zjištěných poznatků, činu spáchat a nasměruje tak vyšetřování správným směrem.

¹³⁵ TURVEY, B. E. *Criminal Profiling: An introduction to behavioral evidence analysis*. 4 th edition, Academic Press 2011, s. 42.

¹³⁶ WILSON, Paul, Robyn LINCOLN a Richard KOCSIS. Validity, utility and ethics of profiling for serial violent and sexual offenders. *Psychiatry, Psychology and Law*. 1997, 4(1), 1-11.

¹³⁷ VRONSKY, Peter. *Serial killers: the method and madness of monsters*. New York: Berkley Books, 2004. ISBN 0425196402.

7.1 Využití

Tato metoda se nevyužívá u všech trestných činů. Především v oblasti odhalování sériového páchaní trestných činů je psychologické profilování důležitým prostředkem. Především pak u závažných činů násilného charakteru, jako jsou vraždy, znásilnění apod. Psychologické profilování se využívá vždy při profilování neznámého pachatele, zpravidla v případech, kdy selhávají běžně používané kriminalistické metody a vyšetřovatelům se nedaří pachatele odhalit.

Jinými slovy profilování se hodí pro řešení takových zločinů, do kterých se značným způsobem promítá pachatelova osobnost. Zločinů, ve kterých pachatel podvědomě zanechá svůj podpis, své charakteristické vlastnosti a jednání, které je pro něj typické a unikátní. Které ho odlišuje od jiných. Teprve v takových případech jsou tyto poznatky pro vyšetřovatele využitelné a jejich využití je může navést jako vodítko k pravděpodobnému pachateli. Využití v případech, kde profilování není vhodné může naopak zavést vyšetřovatele do slepé uličky, poněvadž poznatky budou pro ně matoucí.¹³⁸

Metoda profilování se využívá ve fázích vyšetřování, zadržení a trestního stíhání. Ve fázi vyšetřování se používá k určení, zda spolu zločiny souvisejí, či nikoliv a k předvídání osobnostních charakteristik neznámého pachatele. Dále se využívá k vypracování strategií k zadržení neznámého pachatele a k posouzení pravděpodobnosti eskalace pokračování pachatelových zločinů. Ve fázi zadržení se využívá k předvídání, kde neznámého sériového vraha hledat, nebo jak může pachatel reagovat při zadržení. Ve fázi trestního stíhání kriminalisté spojují trestné činy na základě důkazů a spojují údajného pachatele s dalšími trestnými činy.¹³⁹

7.2 Behaviorální analýza

Behaviorální analýza úzce souvisí s psychologickým profilováním. Hofmanová definuje behaviorální analýzu jako kriminalistickou metodu, která „zkoumá

¹³⁸ BONN PH. D., Scott. A. Criminal Profiling: The Original Mind Hunter. *Psychology Today* [online]. 2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z:

<https://www.psychologytoday.com/ie/blog/wicked-deeds/201712/criminal-profiling-the-original-mind-hunter>

¹³⁹ Tamtéž.

zákonitosti mezi způsobem páchaní kriminalisticky relevantní události a jejími účastníky, jehož cílem je vypracovat metody na určení modelu psychických a fyzických vlastností pachatele a dalších informací, které jsou potřebné na vypátrání pachatelů, jejich usvědčení ze spáchání trestných činů a také na zdokonalování systému preventivních opatření.“¹⁴⁰

Behaviorální analýza je proto pro kriminalisty významná především pro získání informací nezbytných k sestavení profilu pravděpodobných pachatelů. Metody behaviorální analýzy umožňují pochopit vztah mezi chováním a sociálními interakcemi, které se vyskytují v čase. Na základě této analýzy lze shromáždit a třídit informace, které se vztahují k osobě pachatele, ale také ke způsobu páchaní kriminální činnosti.¹⁴¹ Účelem této metody je pochopit vliv rizikových faktorů a chování. Jde tedy o porozumění souvislostí mezi těmito aspekty a vražedným jednáním. Reliabilita těchto metod a prostředků behaviorální analýzy se ověřuje při praktické činnosti kriminalistů.¹⁴²

Souhrnem těchto informací, metoda behaviorální analýzy umožňuje sestavit profil pravděpodobného pachatele trestného činu. Vyplývá z psychologického profilování, které studuje chování odrážející se z trestného činu. Na základě zjištěných informací se vytváří závěry o pravděpodobném pachateli.¹⁴³ Psychologické profilování tak představuje zdroj pro behaviorální analýzu. Obě tyto metody spolu úzce souvisí, poněvadž mají totožný záměr a cíl. Vedle psychologického profilování jsou zdrojem informací pro behaviorální analýzu také například protokoly o ohledání místa činu, pitevní protokoly, protokoly o výsledku svědka apod.¹⁴⁴

¹⁴⁰ HOFMANOVÁ, Jiřina. *Behaviorální analýza: metoda sestavování kriminálního profilu pachatele*. Vyd. 1. Praha: Jaroslav Hofman, 2010. ISBN 978-80-904379-0-6.

¹⁴¹ Beune, K., Giebels, E., & Taylor, P.J. (2010). Patterns of interaction in police interviews: The role of cultural dependency. *Criminal Justice and Behavior*, 37(8), 904–925. doi:10.1177/0093854810369623.

¹⁴² Ellis, H.E., Clarke, D.D., & Keatley, D.A. (2017). Perceptions of behaviours in stranger rape cases: A sequence analysis approach. *Journal of Sexual Aggression*, 23(3), 328–337.

¹⁴³ HOFMANOVÁ, Jiřina. *Behaviorální analýza: metoda sestavování kriminálního profilu pachatele*. Vyd. 1. Praha: Jaroslav Hofman, 2010, ISBN 978809437906.

¹⁴⁴ Tamtéž.

Pro účinnost behaviorální analýzy je důležité, aby proces vytvoření psychologického profilu spočíval poslopně. Tento proces je tvořen třemi kumulativními otázkami, které na sebe navazují:

1. JAK? (Jakým způsobem byl čin spáchán)
2. PROČ? (Proč jej pachatel spáchal)
3. KDO? (Kdo je pachatel)¹⁴⁵

Odpověďmi na tyto tři základní otázky získáváme informace o analýze místa činu, motivu, jehož zjištění zpravidla pomůže dopadnout pachatele a profilu pachatele činu. Objekty behaviorální analýzy, které se zkoumají jsou způsob páčání, místo činu, osobnost pachatele a osobnost oběti.

V prvním kroku se analyzují primární data, která se získávají z místa činu, pitevních protokolů nebo z výpovědí osob při výsleších. V kroku druhém se zjišťují vnitřní pohnuty pachatele, které ho vedly ke spáchání a jeho prožívání. Tyto poznatky jsou získávány ze způsobu, jakým byl čin spáchán. V posledním kroku se vytvoří pravděpodobný profil pachatele, který je tvořen fyzickými, psychickými a sociodemografickými charakteristikami.¹⁴⁶

¹⁴⁵ ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. s. 104. ISBN 978-80-7367-236-2.

¹⁴⁶ PORADA, V. – STRAUS, J. et al. *Kriminalistika* (výzkum, pokroky, perspektivy). Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 285. ISBN 978-80-7380-477-0.

7.3 Modely

V dnešní době je používáno několik přístupů psychologického profilování, které se vzájemně odlišují v užití metodologii. Nejčastěji je možné se setkat s modelem americkým, britským a německým.

7.3.1 FBI model

Tento přístup k psychologickému profilování byl vytvořen ve Federálním úřadu pro vyšetřování (FBI) v druhé polovině 20. století. Hlavním prvkem tohoto přístupu je analýza místa činu, na jehož základě je dále možné pachatele profilovat. Pro potřeby amerického modelu bylo vypracováno 6 kroků, podle kterých by se mělo při profilování postupovat.¹⁴⁷

1. Zajištění podkladů pro vyšetřování – úvodní krok, ve kterém je nutné kvalitně sesbírat všechny podstatné stopy, které se na místě činu objevily, dále pak všechny podstatné informace, které se vážou k tělu oběti například lékařské zprávy apod.
2. Zhodnocení sesbíraných podkladů – v tomto bodě dochází ke kvalifikaci dat, které byly sesbírány v úvodním kroku.
3. Nástin sledu událostí – je důležité uvědomit si posloupnost činů, které se na místě odehrály. V tomto bodě dochází k pochopení jednotlivých rolí. Sledujeme, co dělal útočník či oběť před činem nebo jak se zachovali po činu.
4. Profilování – v tomto bodě dochází k samotnému nástinu obrazu pachatele
5. Vyšetřování – profil, který byl vytvořen v předchozím bodu je odeslán orgánu, který vede k vyšetřování, který je s jeho pomocí schopen zajistit pachatele.
6. Komparace a ověření profilu – pokud byl pachatel zajištěn, je potřeba ověřit znaky uvedené ve vytvořeném profilu se skutečným stavem.

¹⁴⁷ RAMSLAND, K. Criminal Profiling: Fact, fiction, fantasy and fallacy [online]. 2004. http://www.trutv.com/library/crime/criminal_mind/profiling/index.html

7.3.2 OFA – profilování v Německu

Německý přístup vzniká jako kritická reakce na Americký přístup FBI. K rozvoji psychologického profilování na německé půdě dochází v rámci jednotky Kriminalistisch-Kriminologische Fallanalyse – označované jako KKF. Tato jednotka tvořená odborníky z řad forenzní psychologie i kriminologie přidala oproti přístupu FBI dva okruhy, pro které je možné profilování použít. Zatímco FBI byla schopna profilovat pouze vraždy, německá KKF přidala ještě únosy a vydírání. Za tímto účelem byla vytvořena Objektivní hermeneutika.¹⁴⁸ Tato metodika hledá skrytý význam v dopisech, které byly zaslány vyděračem či únoscem, a to konkrétně v takových projevech, kterých se pachatel při psaní dopouštěl nevědomky. Druhou významnou metodou německé školy je celostní metoda v rámci, které jsou zohledňovány veškeré objektivní skutečnosti za účelem vytvoření co nejkomplexnějšího celostního obrazu.

7.3.3 Canterův přístup a profilování ve Velké Británii

Tento model je možné popsat jako *školu investigativní psychologie*¹⁴⁹. Jeho podstata spočívá ve zkoumání opakujících se odlišností v chování pachatelů různých trestných činů. Zakladatel tohoto modelu, britský psycholog Carter vytvořil 5 základních faktorů, které jsou pro vyšetřování trestného činu důležité.

- a) Kriminální charakteristika pachatele
- b) Kriminální minulost pachatele
- c) Místo a čas, při kterém byl trestný čin spáchán
- d) Vědomí o průběhu vyšetřování
- e) Interpersonální koherence

Právě investigativní psychologie velkou mírou spolupracuje s environmentální psychologií. Tento pojem označuje obor psychologie, který se *zaměřuje na transakci mezi jednotlivcem a jeho okolím*.¹⁵⁰ Díky spolupráci těchto dvou disciplín

¹⁴⁸ HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. Bundeskriminalamt Wiesbaden, 2000, s. 233.

¹⁴⁹ POLIŠENSKÁ, Veronika Anna. *Profilování pachatelů trestných činů* [online]. 1.4. 2008, 4 [cit. 2021-10-8]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>

¹⁵⁰ Ekopsychologie. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 11. 8. 2021 [cit. 2021-10-8]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ekopsychologie>

psychologie se podařilo popsat dva druhy pachatelů. Marrauders – to jsou takoví pachatelé, kteří svoji trestnou činnost páchají v blízkosti svého obydlí a Commuters, kteří naopak svou trestnou činnost páchají ve velké vzdálenosti od svého bydliště.

7.3.4 Geografické profilování

Jedná se o nástroj vyšetřování využívající informace o poloze série spáchaných kriminálních činů, které jsou dále použity pro predikci pravděpodobného bydliště pachatele.¹⁵¹ Geografické profilování je možné nejlépe aplikovat společně s profilováním psychologickým. Mapování, jak se geografické profilování také označuje, pomáhá strukturovat umístění těl, které byly na místě činu nalezeny, popřípadě jednotlivé části místa činu, což následně umožňuje predikovat, kde lze pachatelovo jednání opět zaznamenat.¹⁵² Proces geografického profilování má několik částí, které je pro jeho úspěšné zvládnutí nutné splnit.

- a) Studium vyšetřovacího spisu
- b) Prozkoumání fotografií místa činu a oblasti, ve které byl trestný čin spáchán
- c) Rozhovor s vyšetřovatelem
- d) Osobní návštěva místa činu
- e) Studium oblasti – ulice, doprava apod
- f) Samotná analýza a profilování
- g) Sepsání závěrečné zprávy

Geografické profilování nám pomáhá odhalit nejenom místo, ve kterém by mohlo dojít k dalšímu útoku pachatele, ale také může ze stop analyzovat: místo setkání, místo zbavení se těla, místo ukrývání oběti, místo odstavení vozidla apod.

153

¹⁵¹ BOBA, R. *Crime Analysis and Crime Mapping*. 1. ed. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc., 2005. ISBN 0-7619-3092-2.

¹⁵² DEES, T. Crime Mapping and Geographic Profiling. *Law Officer*, 2008, vol. 4, issue 12. ISSN 1553-9555.

¹⁵³ TURVEY, B. *Criminal Profiling: an introduction to behavioral evidence analysis*. 2.ed. San Diego: ElsevierAcademic Press, 2001. ISBN 0-12-705041-8.

8 Porovnání výzkumů zahraničních autorů

V této kapitole se pokusím shrnout a vyhodnotit veškerá data, která jsem shromáždila pro danou problematiku. Na základě metod komparace, analogie, analýzy, indukce a generalizace zkusím dojít k závěru, které z popsaných okolností v životě jedince jsou nejzásadnější a nesou s sebou největší riziko pravděpodobnosti, že by se člověk mohl stát sériovým vrahem. Následně tyto poznatky aplikuji na mnou vybraný případ sériového vraha. Popsané okolnosti vyhledám v jeho životě a dojdou k závěru, zda se moje stanovisko na základě jednoho případu potvrdí, či nikoliv.

V práci budu dále pracovat především s vnějšími rizikovými faktory, neboť množství všech popsaných faktorů je opravdu obsáhlé a pro dosažení konkrétních výsledků je tedy třeba předmět zkoumání konkrétně ohraničit. Rozhodnutí zvolit vnější rizikové faktory, a ne osobností je čistě praktická. Důvod je takový, že vnější rizikové faktory mnoho autorů uvádí ve svých výzkumech jako fakta, která se v životech sériových vrahů odehrála a jsou tedy nezpochybnitelná a poměrně bezproblémově dostupná. Nicméně osobnostní faktory jsou u konkrétních případů sériových vrahů leckdy založené na subjektivním vyložení nebo diagnostice odborníků, a ne vždy se tyto názory shodují. Mimo to, jsou tyto osobnostní charakteristiky málo dostupné a nepříliš zkoumané v porovnání s těmi vnějšími.

Jako první uvádím tabulku č. 2, jejímž účelem je nabídnout čtenáři přehledný nástin jednotlivých vnějších rizikových faktorů (dále jen aspekty), které vybraní zahraniční autoři zmiňují jako klíčové faktory, které mohly v dětství sériových vrahů zapříčinit jejich budoucí vražedné jednání. Všechny 5 vybraných zahraničních autorů, s jejichž názory budu v této kapitole pracovat, se dlouhodobě zabývají problematikou hledání původu sériového vraždění a jsou ve svém oboru uznávanými osobnostmi. Proto jejich výzkumy považuji za maximálně důvěryhodné.

Tabulka 2 Nepříznivé aspekty v dětství sériových vrahů

Autor	Aspekt 1	Aspekt 2	Aspekt 3	Aspekt 4	Aspekt 5
Eric H. Hickey	Smrt rodičů	Nestabilní domácí život	Zneužívání/ zanedbávání/	Odmítnutí	Tělesné tresty
R. M. Holmes, J. DeBurger	Adopce	Psychické týrání	Neoprávněné/ nepřiměřené tresty	Odhalení nelegitimnosti	Absence jednoho z rodičů
Robert Ressler	Sexuální zneužívání	Psychické/ fyzické týrání	Kriminální rodiče/ rodiče alkoholici	Zanedbávání, nevšímavost	Nestabilní prostředí
David P. Ferrington	Kriminální, antisociální rodiče	Rozsáhlá velikost rodiny	Nepřiměřené způsoby výchovy	Zneužívání/ zanedbávání	Rozvrácené/ neúplné rodiny
Michael H. Stone	Úraz hlavy	Psychické/fyzické týrání	Rozvrácené/ neúplné rodiny	Sexuální zneužívání	Smrt blízké osoby

V tabulce č. 2 můžeme vidět shrnutí několika aspektů představující nepříznivé okolnosti v dětství sériového vraha, které popisují autoři zkoumající etiologii násilných vrahů. Veškeré zmíněné aspekty jsou v této práci uvedeny a popsány v kapitole 6 Etiologie páčání sériových vražd.

Z uvedených údajů v tabulce č. 2 vyplývá, že nejčastějším aspektem, který se objevuje u všech z pěti autorů, je nějaká z forem poškozování dítěte, jimiž jsou zneužívání, zanedbávání nebo týrání.

Pro lepší přehlednost vytvořím graf, který bude vycházet z těchto údajů a názorně ukáže, které z aspektů jsou zmiňované autory nejvíce. Ze všech aspektů vytyčím 10, kdy některé subsumuji pod jeden obecný, neboť jsou autory pouze odlišně pojmenovány, ale nesou stejný význam.

Dále budu tedy pracovat s těmito aspekty:

Tabulka 3 Vnější rizikové faktory

Aspekt 1	Formy sexuálního zneužívání
Aspekt 2	Fyzické tresty/ týrání
Aspekt 3	Formy psychické deprivace
Aspekt 4	Úraz hlavy
Aspekt 5	Početné rodiny
Aspekt 6	Smrt blízké osoby
Aspekt 7	Rozvrácené/ neúplné rodiny
Aspekt 8	Adopce
Aspekt 9	Opuštění/ odmítnutí
Aspekt 10	Zanedbávání

Pod sexuálním zneužíváním si představíme jakoukoliv situaci, kdy je dítě vystaveno sexuálnímu kontaktu, činnosti nebo chování ¹⁵⁴. Může být tedy například jen svědkem takové aktivity.

Pod fyzické tresty/ týrání zahrnuji veškeré fyzické projevy, jako jsou neoprávněné tresty a nepřiměřené výchovné postupy.

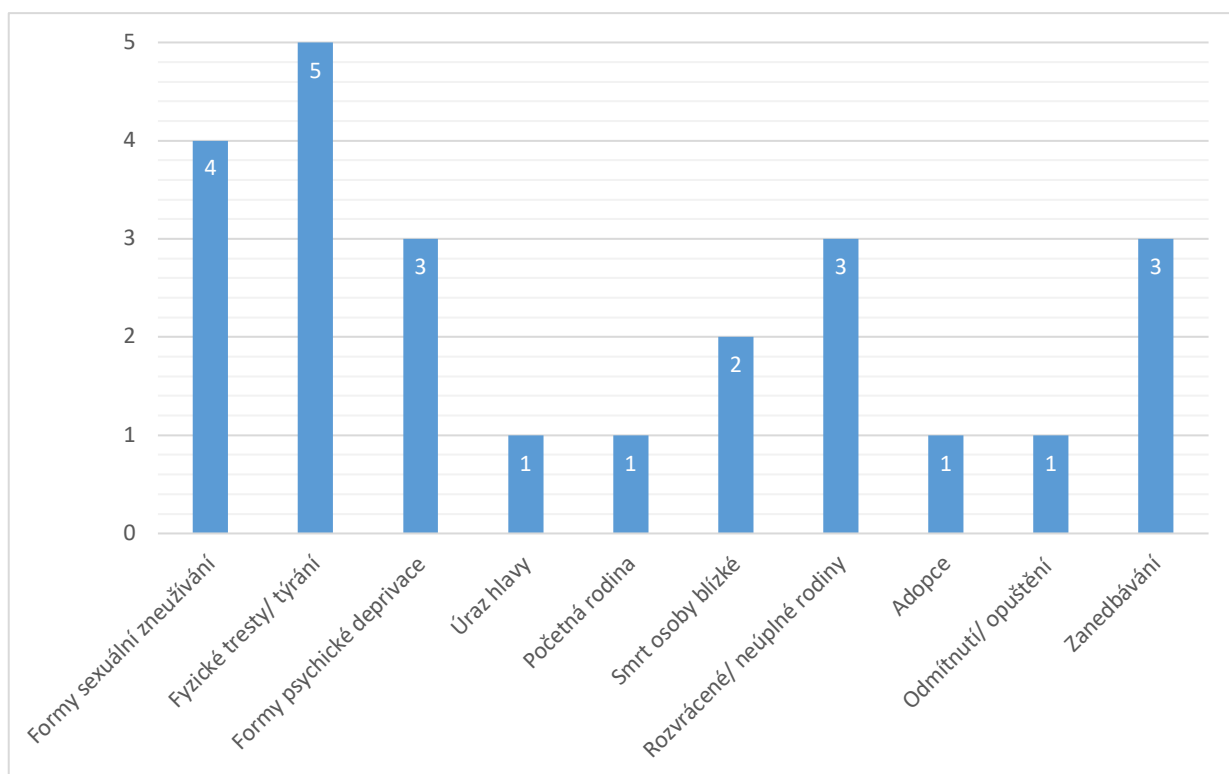
Pod formy psychické deprivace zahrnuji ponižování, odmítavost, slovní útoky apod.

Rozvrácené/ neúplné rodiny jsou definovány jako stav, kdy dítě vyrůstá jen s jedním rodičem nebo bez obou.

Opuštění/ odmítnutí popisují autoři, jako stav, kdy je dítě nechtěno rodičem/rodiči a je vychováváno jinou blízkou osobou.

Zanedbávání zahrnuje nedostatek výchovy, pozornosti, ošacení, stravy apod.

¹⁵⁴ Spravedlnost dětem: Definice týrání dle Zdravotní komise Rady Evropy [online]. [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/tyrane-deti/fyzicke-tyrani.html>

Graf 2 Četnost zastoupení aspektů u vybraných autorů

Do grafu jsem nezahrnula ty aspekty, které úzce souvisí s jinými a jejich výklad by mohl být zavádějící. Přesný význam nebyl od autora blíže specifikován.

Z uvedených dat a grafu č. 2 vyplývá, že nejčastěji zmiňovanou nepříznivou okolností v životě jedince je *fyzické týrání* nebo jeho lehčí formy, jako *nepřiměřené* nebo *neoprávněné tresty*, či *neadekvátní výchovné postupy*. Všech 5 autorů, které jsem pro komparační metodu vybrala, uvádí tento jev jako jednu z negativních dopadů na jedince, která by mohla být příčinou vražedného jednání. Pod všechny tyto postoje chování ze strany rodičů autoři zahrnují jakékoliv zásahy do tělesné integrity dítěte, které mohou způsobit dočasné nebo trvalé, ať už fyzické nebo psychické následky.

Sexuální zneužívání je další negativní zkušenost, kterou autoři často zmiňují, konkrétně 4 z 5 autorů ji uvádí jako rizikovou. Sexuální zneužívání je důležité si vykládat jako situaci, kdy je dítě vystaveno sexuálnímu kontaktu, činnosti nebo

chování. Pod tento jev spadá jakékoliv dotýkání, styk nebo vykořisťování a to kýmkoliv, s kým se dítě dostalo do kontaktu.¹⁵⁵

Další v pořadí nejvíce zmiňovaných negativních jevů jsou zanedbávání, psychické týrání a rozvrácené/neúplné rodiny. *Psychické týrání* je vykládáno jako chování, které může v důsledku mít negativní vliv na citový vývoj dítěte a jeho chování. Týrání se projevuje formou slovních útoků, ponižování, ale i odmítání či zavrhování.¹⁵⁶ Zde se prolínají aspekty psychické týrání a opuštění/odmítnutí, které autoři uvádí. Lze je proto subsumovat pod psychické týrání, neboť je opuštění jednou z projevů psychického týrání. *Zanedbávání rodičovské péče* lze vykládat jako nedostatek pozornosti, potřebné výživy, hygieny, ošacení, zdravotní péče. Může tak být tělesné ale i citové. Mezi případy sériových vrahu jsou i takoví, kteří v dětství páchali lehčí kriminální činnost, užívali alkohol, drogy, zanedbávali školní docházku apod. V takových případech selhává rodič jako osoba, která má nad dítětem dohlížet a zamezit tak dalšímu vývoji takového problémového chování. *Rozvrácené/ neúplné rodiny* je často zmiňovaným aspektem, který představuje situaci, kdy dítě vyrůstá v rodině bez matky nebo otce, případně i bez obou a je například vychováváno prarodiči, nebo vyrůstá v dětském domově apod.

8.1 Porovnání dětství vybraných sériových vrahů

V následující podkapitole se zaměřím na dětství 5 sériových vrahů, které stručně popíšu. V popisu zaměřím na relevantní události, a to konkrétně na vytyčené aspekty obsažené v tabulce č. 3 a vyhodnotím, zda se skutečně v jejich dětství objevují jevy, které autoři popisují jako okolnosti, jež mohly zapříčinit vražedné jednání. Dle grafu č. 2 by se měly u nejvíce případů sériových vrahů objevit některé z vytyčených aspektů, především však ty, které měly nejvyšší zastoupení.

¹⁵⁵ Spravedlnost dětem: Definice týrání dle Zdravotní komise Rady Evropy [online]. [cit. 2021-02-24]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/tyrane-deti/fyzicke-tyrani.html>

¹⁵⁶ Tamtéž.

Data obsažená v popisech jsem získala z několika různých zdrojů.¹⁵⁷, ¹⁵⁸, ¹⁵⁹,
¹⁶⁰.

Henry Lee Lucas

Žil se svou rodinou v rozpadlé chatrči. Vyrůstal s devíti sourozenci a jejich rodina tak nikdy neměla moc peněz. Nevlastní otec byl alkoholik, který přišel o nohy. Brzy zemřel. Jeho matka se živila jako prostitutka. Od 8 let musel přihlížet styku s jejími klienty. Vychovávala ho tvrdou rukou a často ho fyzicky napadala. Vzhledem k jejich špatné ekonomické situaci, chodil do školy otrhaný a špinavý. Matka ho slovně neustále napadala, ponižovala a opakovaně mu vyčítala, že je břemeno a bezcenný člověk. Strava byla minimální, trpěl podvýživou. Jeho strýc ho sexuálně zneužíval. Agresi pocházející od matky přenášel na zvířata. Nejen že se na nich sexuálně ukájel, také rád zakládal ohně. V dětství také utrpěl poranění hlavy, které mu způsobilo řadu záchvatů.

Albert DeSalvo

Vyrůstal s pěti sourozenci. Měl tři bratry a dvě sestry. Jeho otec byl surovec, který v dětství chodil do polepšovny a v dospělosti si i pár let odseděl. Se svou matkou neměl dobrý vztah. Brutálně bil svou ženu i děti a najímal si prostitutky, se kterými doma souložil a DeSalvo, jeho sourozenci i jeho matka museli sexuálním aktivitám přihlížet. Jeho rodina byla vždy na sociální podpoře. Neměli se z ekonomického hlediska příliš dobře.

Jeffrey Dahmer

Dahmerovi rodiče měli toxický vztah a neustále se hádali. Když mu bylo 18 let, rozvedli se a odstěhovali. Zůstal tak sám. Během jeho dětství mu příliš

¹⁵⁷ ZUNIGA, Vivien A. *A Descriptive Study of Serial Killers and the Presence of Macdonald Triad Symptoms* [online]. USA, 2021 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z:

<https://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2018&context=theses&fbclid=IwAR0V8xS9pXJINoRMWuAn7wN4jPRtoC2P2KqMjTjvG1EN8p9C2H7Roh767ZQ>. Diplomová práce.

Grand Valley State University.

¹⁵⁸ PHILBIN, Tom a Michael PHILBIN. *The Killer Book of Serial Killers: Incredible Stories, Facts and Trivia from the World of Serial Killers*. Sourcebooks, 2009. ISBN 1402213859.

¹⁵⁹ ROSEWOOD, Jack. *Sérioví vrazi: Patnáct příběhů, které otřásly světem*. CPRESS, 2020. ISBN 9788026433279.

¹⁶⁰ SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How, and Why of the World's Most Terrifying Murderers*. New York: Ballantine Books, 2003. ISBN 0345465660.

pozornosti nevěnovali. Jeffrey vyrůstal v relativním osamění. Jeho matka se dokonce pokusila spáchat sebevraždu. Jsou také důkazy, že jako dítě byl Jeffrey sexuálně obtěžovaný svým sousedem. Už jako dítě propadl alkoholu, uzavřel se do sebe, neměl mnoho přátel a zajímal se o zabíjení malých zvířat. Stahoval je z kůže a nechával si jejich kosti.

David Berkowitz

David byl brzo po narození opuštěn svou biologickou matkou a adoptován bezdětným židovským párem. Jeho dětství bylo poměrně klidné v porovnání s ostatními sériovými vrahy. Se svou adoptivní matkou měl velmi dobrý vztah. Nicméně i přes jeho pozitivní zázemí, vykazoval poměrně problémové chování. O výuku se příliš nezajímal, šikanoval mladší děti, zakládal ohně a páchal drobné krádeže. Rád zabíjel brouky, páčil je zaživa. Byl také podezřelý ze zavraždění papouška jeho adoptivní matky. On sám však byl také šikanován kvůli jeho nápadné výšce a židovským rodičům. Utrpěl řadu poranění hlavy. Byl sražen autem, narazil do zdi a byl udeřen trubkou. Významná negativní situace v jeho životě byla smrt jeho matky. V jeho 14 letech zemřela na rakovinu. V jednom rozhovoru vypověděl, že po její smrti ztratil schopnost milovat.

Richard Ramirez

Richard byl nejmladším z 5 sourozenců. Jeho otec byl výbušný a agresivní muž, který ho často bil. Utrpěl tak mnoho poranění hlavy. Měl blízký vztah se svým bratrancem Miguelem, který se vrátil z války ve Vietnamu. Miguel na něj měl velmi špatný vliv. Nabízel Richardovi marihuanu a vyprávěl mu o tom, jak mučil a sexuálně zneužíval vietnamské ženy. K těmto příběhům mu ukazoval fotografie nahých žen. V pouhých 12 letech byl svědkem vraždy Miguelovi ženy, kterou jeho bratranec zabil. Utrpěl několik úrazů hlavy. Například ve 2 letech na něj spadl prádelník a o 3 roky později ošklivě spadnul z houpačky. Úrazy hlavy mu pravděpodobně mohly způsobit epileptické záchvaty.

Tabulka č. 4 bude obsahovat přehled aspektů, které se vyskytly v životech jednotlivých sériových vrahů.

Tabulka 4 Přítomnost aspektů v dětství vybraných sériových vrahů

Sériový vrah	Aspekt 1	Aspekt 2	Aspekt 3	Aspekt 4	Aspekt 5	Aspekt 6	Aspekt 7	Aspekt 8	Aspekt 9	Aspekt 10
Albert DeSalvo	ano	ano	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne
Henry Lee Lucas	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ano
Jeffrey Dahmer	ano	ne	ano	ne	ne	ne	ano	ne	ano	ne
David Berkowitz	ne	ne	ano	ano	ne	ano	ne	ano	ano	ne
Richard Ramirez	ne	ano	ano	ano	ano	ne	ne	ne	ne	ano

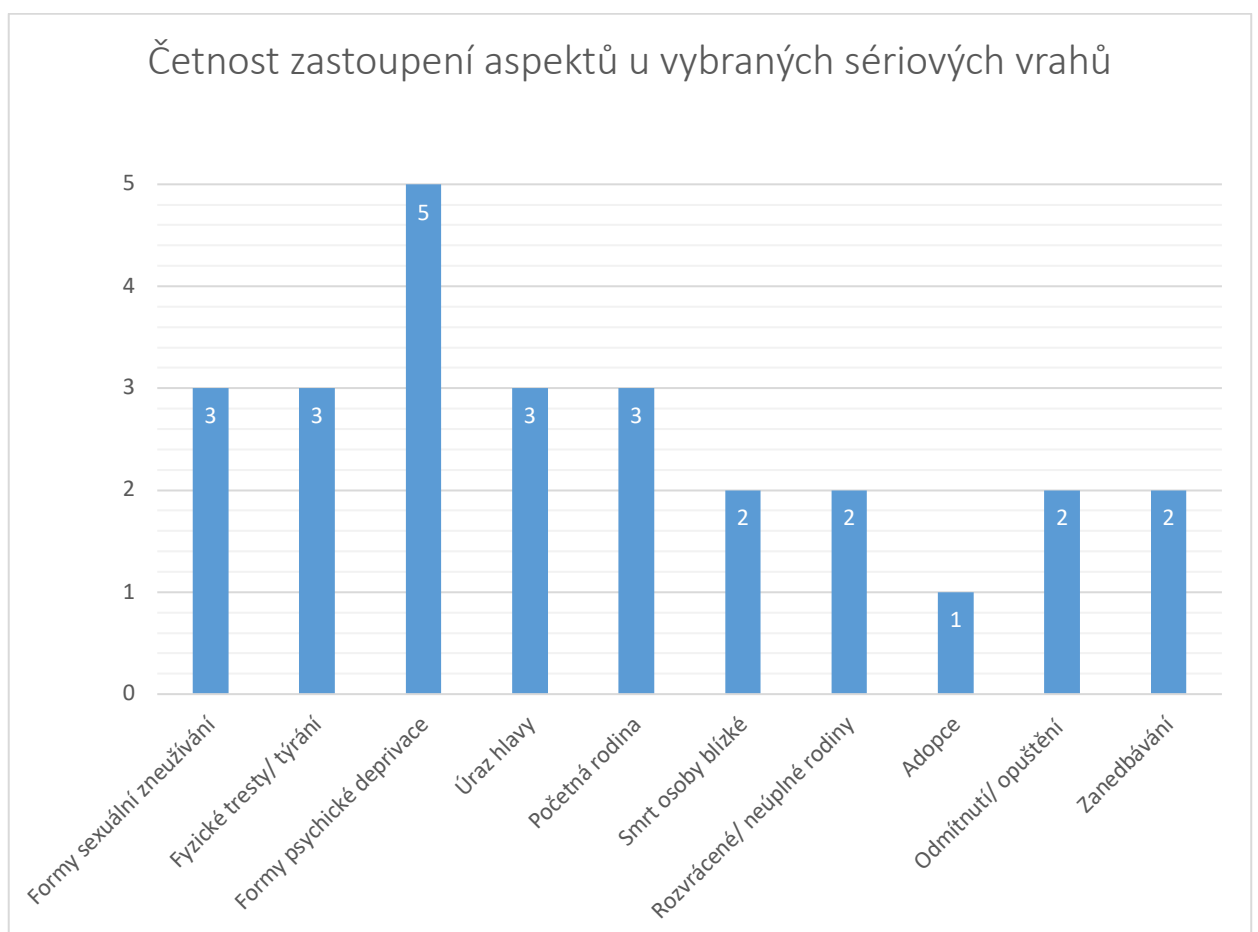
Tabulka č. 3 se v textu opakuje. Její funkce je však pouze pomocná k tabulce č. 4. Je určena k pochopení významu jednotlivých aspektů.

Aspekt 1	Formy sexuálního zneužívání
Aspekt 2	Fyzické tresty/ týrání
Aspekt 3	Formy psychické deprivace
Aspekt 4	Úraz hlavy
Aspekt 5	Početné rodiny
Aspekt 6	Smrt blízké osoby
Aspekt 7	Rozvrácené/ neúplné rodiny
Aspekt 8	Adopce
Aspekt 9	Opuštění/ odmítnutí
Aspekt 10	Zanedbávání

Z tabulky č. 4 vyplývají následující závěry:

- všechny aspekty uvedené v tabulce č. 2 se objevily u některého z 5 sériových vrahů,
- všech 5 sériových vrahů zažilo v dětství některou z forem psychické deprivace,

- 3 z 5 sériových vrahů byli v dětství obětí fyzického napadání ze strany rodiče,
- 3 z 5 sériových vrahů v dětství přišlo do kontaktu s některou z forem sexuálního zneužívání,
- 3 z 5 sériových vrahů utrpělo v dětství poranění hlavy,
- 3 z 5 sériových vrahů pocházelo z početné rodiny,
- 2 z 5 sériových vrahů pocházelo z neúplné rodiny,
- 2 z 5 sériových vrahů se prožilo smrt blízké osoby,
- 2 z 5 sériových vrahů se setkala s některou z forem zanedbávání,
- 2 z 5 sériových vrahů zažilo odmítnutí/ opuštění rodičem,
- 1 z 5 sériových vrahů byl adoptován.

Graf 3 Četnost zastoupení aspektů u vybraných vrahů

Při srovnání grafu č. 2 a 3 je evidentní, že nejvíce zmiňovanými i reálně vyskytujícími se aspekty jsou formy poškozování dítěte, jimiž jsou fyzické týrání, sexuální zneužívání a psychická deprivace. Zanedbávání se vyskytlo pouze u dvou případů. Překvapivě početným aspektem je úraz hlavy, který byl zmiňován pouze jedním autorem a vyskytl se u třech sériových vrahů. Stejně tak je tomu i u početné rodiny, která se objevuje u třech sériových vrahů.

Další srovnání poskytne přehled výskytu některých z varovných signálů u vybraných sériových vrahů.

Tabulka 5 Výskyt faktorů Macdonaldovy triády u vybraných sériových vrahů

Sériový vrah	Enuréza	Hostilita ke zvířatům	Fascinace ohněm
Albert DeSalvo	Ne	Ano	Ne
Henry Lee Lucas	Ne	Ano	Ano
Jeffrey Dahmer	Ne	Ano	Ne
David Berkowitz	Ne	Ano	Ano
Richard Ramirez	Ne	Ano	Ne

Z tabulky č. 5 vyplývají následující závěry:

- žádný z 5 sériových vrahů se v dětství nepomočoval,
- 5 z 5 sériových vrahů projevovali nenávistné projevy chování vůči zvířatům,
- 2 z 5 sériových vrahů zakládalo v dětství ohně.

Srovnání s výzkumy autorů, které zmiňuji v předchozích kapitolách s těmito výsledky je následující:

- hostilního chování ke zvířatům u 53 % respondentů,¹⁶¹
- pyromanie u 33 % jedinců,¹⁶²

¹⁶¹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437

¹⁶² Tamtéž.

- 68 % případů sériových vrahů se v dětství pomochovalo.¹⁶³

Z těchto dat vyplývá, že nejčastějším faktorem z Macdonaldovy triády u vybraných sériových vrahů, která byla sestavena za účelem umět předpovědět potencionální pachatele sériových vražd, jsou nenávistné projevy chování ke zvířatům. Je důležité mít na vědomí, že faktory Macdonaldovy triády obecně nenesou záruku, že dítě, u kterého se jeden nebo několik z nich objeví, se nutně stane sériovým vrahem. Mají pouze poukazovat na společné prvky, které se, jak lze vidět v tabulce č. 5, u sériových vrahů skutečně vyskytovaly. Pomocí povědomí o těchto rizikových faktorech je možné je registrovat, u například problémových dětí, které mimo tyto zmíněné faktory nesou znaky jiných rizikových faktorů, které jsem v této práci popsala. S tímto vědomím můžeme sledovat jejich následný vývoj a v případě výskytu dalších rizikových faktorů zasáhnout a zabránit možnému potencionálnímu počátku vraždění.

8.2 Shrnutí dat

V kapitole 6 etiologie páčání sériových vražd jsem hledala příčiny sériového vraždění a ze všech popsaných vybrala 10, na které jsem narazila při sbírání dat nejčastěji. Jednalo se o sexuální zneužívání, psychickou deprivaci, zanedbávání, fyzické útoky, úraz hlavy, opuštění/odmítnutí rodičem, smrt blízké osoby, adopci, početnou rodinu a neúplnou rodinu. Tyto negativní aspekty popisuje několik zahraničních autorů, kteří se dlouhodobě věnují hledáním příčin sériového vraždění. Stejně jako oni, jsem se snažila přijít na to, proč se sériový vrah stane sériovým vrahem.

V tabulce č. 3 je uveden přehled těchto okolností, které se u vybraných sériových vrahů vyskytovaly. Jednotlivé aspekty popisují jako samostatné prvky, nicméně v hledání příčin je třeba na tyto aspekty nahlížet zeširoka. Nedá se spolehlivě říct, že když u dítěte některé nastanou, stane se z něj sériový vrah. Jsou to možná vysvětlení, proč se osobnost člověka změní a zanechá na sobě šrámy, které mohou zajít tak daleko, že je člověk schopný vzít jinému život. A nejde jen

¹⁶³ RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

o fakt vraždy, je s tím spojeno mnoho dalších faktorů, jako jakým způsobem, jak brutálně a s jakým prožitkem. Zásadní rozdíl mezi osobností sériových vrahů a vrahů je zcela jistě právě v prožitku vraždy. Většina sériových vrahů vraždí, protože vraždit chce, a protože je to jakýmkoliv způsobem uspokojuje. Jedna vražda nestačí. Zpravidla provedení a brutálnost jednotlivých vražd graduje. Přirovnala bych to k člověku závislému na drogách. Nestačí opakovat jednu a tu samou dávku. Aby dávka dále uspokojovala, je třeba ji neustále zvyšovat.

V bádání a sbírání dat jsem dospěla k závěru, že čím víc negativních situací v životě jedince nastane, tím větší je pravděpodobnost, že se v průběhu let uchýlí k vraždění. Dalším zjištěním je, že se nedá nijak konkretizovat a stanovit, které situace to musí být, u kterých je to riziko větší. Osobnost každého sériového vraha je zcela odlišná a každý na zmíněné okolnosti reaguje jinak. Mimo to také hraje roli i existence takzvaných faktorů ochranných. To jsou zkrátka jakékoliv pozitivní události, které koexistují společně s těmi negativními. Jejich vzájemná existence spolu s osobností člověka ve výsledku ovlivní, jaký dopad na něj tyto skutečnosti budou mít.

Přesto však, na základě výsledků, ke kterým jsem v této kapitole došla a všech svých dosavadních informací, které jsem v průběhu psaní diplomové práce načerpala, včetně bakalářské práce zaměřenou právě na následky týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, bych s jistotou řekla, že všechny formy poškozování dítěte značně naruší jeho vývoj a zanechají v něm mnoho psychických problémů, které si nese do budoucího dospělého života. S těmito problémy se musí potýkat v každodenních záležitostech života a mohou zapříčinit i problémy socioekonomického charakteru. Takto narušení jedinci mohou mít problémy s hledáním přátel, s navazováním vztahů a obecně důvěrou v druhé, ale zároveň i neschopnost najít si adekvátní zaměstnání, s tím související zadlužení, problémy s návykovými látkami apod. Poškozování dětí v období, kdy se jejich osobnost stále utváří a potřebují co nejvíce pozitivních a stabilních podnětů, může zapříčinit velký zásah do jejich duševní a tělesné integrity. Lze tedy očekávat, že se jejich osobnost nenávratně naruší natolik, že se mohou vazby s lidmi zpřetrhat a zanechat agresi, která neustálým kumulováním a nevolňováním vygraduje ve vražedné jednání.

Klíčovou a nejzásadnější příčinou, dle mého názoru a dle četnosti zmiňování v odborné literatuře, by mohla být kterákoliv forma z poškozování dítěte. Zkušenost s traumatickou událostí tohoto charakteru by mohla dokázat vyvolat pocit, že vražda je přijatelná. U všech sériových vrahů, které jsem popisovala se některá z těchto forem vyskytla společně s dalšími aspekty. Nicméně u žádného sériového vraha neexistoval jen tento jediný aspekt. U všech jsem našla další negativní okolnosti.

Závěrem mohu, na základě výsledků zkoumaných jevů říct, že pokud se jedinec v dětství stane obětí některé z formy týrání, zanedbávání nebo zneužívání v kombinaci s dalšími negativními jevy, je u něho jistá pravděpodobnost, že by se v budoucnu mohl uchýlit k sériovému vraždění.

9 Příklad

V této kapitole detailně popíšu kriminální kariéru sériového vraha, včetně dětství, ve kterém se zaměřím na identifikování rizikových faktorů. Na základě srovnání v přechozí kapitole pracuji s teorií, že nejrizikovějšími faktory, jež se objevovaly u všech z 5 popsaných dětství sériových vrahů se vyskytovaly jakékoliv formy psychické deprivace ze strany rodičů nebo osob blízkých. Z výsledků vychází pravděpodobný profil: psychicky týraný v dětství, agresivní rodiče, vážný úraz hlavy, odmítnutý/ opuštěný jedním z rodičů a pochází z rozvrácené/ neúplné rodiny. Případem, u kterého následně tyto aspekty ukáží je americký sériový vrah Edmund Kemper. Informace o jeho životě jsem čerpala z několika různých monografií a článků.^{164, 165, 166}.

Edmund Kemper se narodil v Kalifornii v roce 1948. Už od mala byl považován za vysoce inteligentního. V testu IQ dosáhnul dokonce přes 140 bodů. Jeho dětství bylo bouřlivé. Rodiče byli krutí, napadali ho jak slovně, tak fyzicky. Matka svého syna neustále kritizovala, ponižovala a urážela, vyčítala mu nedostatky, za které ho i trestala. Zesměšňovala ho kvůli jeho vzhledu a divné osobnosti. Byl charakteristický svou nepřehlédnutelnou mohutností. V dospělosti měřil přes dva metry a vážil 140 kg. Mimo to nevypadal nijak škodlivě. Na nose mu seděly kulaté brýle, které lemovaly oválný obličej. Někdy musel spát zamčený ve sklepě, protože se bála, aby neznásilnil jí nebo své sestry. Matka trpěla hraniční poruchou osobnosti. Život s ní nebyl lehký a zastání u otce neměl. Další z hrůzných momentů v jeho dětství bylo, když ho matka donutila zabít domácí kuře, které pak dle rozkazu otce musel sníst. V rozhovorech Kemper vypověděl, že vyrůstání s jeho rodiči z něm vytvořilo vyšínutou osobnost. Kemperovi rodiče se často hádali. Rozešli se, když mu bylo 9 let a v jeho 13 letech se rozvedli. Bolest z rozvodu ho sužovala dlouho po jejich odloučení a nikdy nebyl schopný se přes

¹⁶⁴ PHILBIN, Tom a Michael PHILBIN. *The Killer Book of Serial Killers: Incredible Stories, Facts and Trivia from the World of Serial Killers*. Sourcebooks, 2009. ISBN 1402213859.

¹⁶⁵ ROSEWOOD, Jack. *Edmund Kemper: The True Story of the Co-Ed Killer: Historical Serial Killers and Murderers*. South Carolina: Createspace Independent Publishing Platform, 2015. ISBN 1514746964.

¹⁶⁶ PHILBIN, Tom a Michael PHILBIN. *The Killer Book of Serial Killers: Incredible Stories, Facts and Trivia from the World of Serial Killers*. Sourcebooks, 2009. ISBN 1402213859.

to přenést. Po rozvodu bydlel se svojí matkou a dvěma sestrami. Jeho matka však sama výchovu Kempera nezvládala. Poslala ho k otce do Los Angeles, kde žil s novou ženou. Po nějaké době, jeho otec i nevlastní matka zpozorovali, že je s ním něco v nepořádku. Kemper vysvětlil, že ho otec u sebe nechtěl, protože našťval jeho novou ženu, „Staral se víc o svou druhou rodinu než o nás.“ Domov si nakonec našel u svých prarodičů, kteří žili v Kalifornii. Následně jim byl svěřen do péče. Situace u babičky a dědy byla snesitelnější než v předchozích domovech, nicméně i oni ho vnímali jako narušeného. Kemper již v útlém dětství vykazoval znaky uváděné v Macdonaldově triádě, jako varovné faktory objevující se v dětství sériových vrahů. Začalo to tím, že bral panenky své sestře a usekával jim hlavy a končetiny, následně svou pozornost přenesl na zvířata, se kterými prováděl stejně věci, jako s panenkami. Vypověděl, že ve 13 letech zabil rodinnou kočku, protože měla raději jeho mladší sestru. Pohřbil je za živa, znovu vykopal, stáhnul z kůže a usekl hlavu.

Kemper byl celý život osamělý. Nedokázal navazovat vztahy se svými vrstevníky. Ve škole ho učitelé považovali za tichého a mírného studenta, který nečinil žádné problémy a nijak nevybočoval. Dosahoval průměrných výsledků. Volný čas trávil se psem svých prarodičů nebo střílel v lese zvířata puškou, kterou dostal od dědy. V průběhu let se jeho vztah s prarodiči začal zhoršovat. Dle výpovědí jeho babičky se jeho psychický stav výrazně zhoršil. Byl nerudný a mrzutý, prarodiče považoval za zbytečné a často jim slovně nadával. Dokonce na babičku zpoza okna mířil puškou a údajně přemýšlel nad tím, jaké by bylo ji zabít. V jeho násilných fantaziích nějakou dobu hrála hlavní roli. Na základě těchto událostí začala být jeho babička nervózní a podezřívavá. Nosila u sebe pistoli patřící jeho dědovi, což Kemper věděl. Její nedůvěra v něm posílila nenávist vůči jeho prarodičům, a tak se vztah mezi nimi stále více rozpadal. Vygradovalo to, když bylo Kemperovi pouhých 15 let. Střelil babičku do hlavy a poté ještě dvakrát do zad. Následně zastřelil i svého dědečka chvíli poté, co přijel domů. Vypověděl, že dědečka zastřelil nechtěl, ale chtěl ho ušetřit šoku, který by mu nález jeho mrtvé ženy mohl způsobit. První vražda Kempera vyděsila. Ne však z pocitu viny, ale jak vypověděl, tak ze strachu, že bude dopaden. Obrátil se na svou matku v domnění, že mu pomůže. Přiznal se, co provedl a ona ho přesvědčila, aby zavolał šerifa,

který Kempera převzal k výslechu, kde se doznal k oběma vraždám. Přiznal se také, že často o vraždě své babičky snil.

Na nějakou dobu byl uvězněn, než se úřad pro kriminalitu mladistvých rozhodl, jak s ním naloží. Přizvaný psychiatr Kempera diagnostikoval jako psychopata s paranoidní psychózou. Na základě toho byl přemístěn do zařízení pro mentálně narušené. O svých činech tvrdil, že nad nimi neměl kontrolu a nikdy za ně nepřijal odpovědnost. V období, které strávil v zařízení odváděl dobrou práci. Dělal, co měl a snažil se podle místních pracovníků o sebenápravu. Lékaři tyto okolnosti vnímali jako dobré znamení. Nicméně také se v léčebně seznámil s dalšími chovanci, kteří mu vyprávěli příběhy plné sexuálního násilí. Příběhy na něj dělaly dojem a získal tak poměrně brzo široké povědomí o sexualitě a násilí. Tím, že trávil čas mnoho času s lidmi, jejichž hranice byly daleko od normálu, stávalo se pro něj myšlení, které se běžným lidem zdá perverzní a zvrácené, také normálním. Právě tam se jeho sexuální fantazie rozšiřovaly a formovaly a jeho touhy se tím pádem stávaly intenzivnějšími. Vzhledem k vysoké inteligenci a vnímavosti dokázal z příběhů přátel v léčebně pochopit, jakých chyb se během páchání zločinů dopustili. Napadali převážně ženy, které je znaly nebo páchali zločiny na veřejných místech. Kemper tak soustavně stírádal poznatky, které samozřejmě se svými lékaři nekonzultoval. Ti ho po celou dobu jeho umístění považovali za vzorného chovance. Uměl se chovat, byl inteligentní a kultivovaný. Byl dobrý posluchač a pravděpodobně naslouchal každému, kdo se mu naskytl, aby se dozvěděl, jaké reakce a chování svědčí o zdravé osobnosti. Veškeré poznatky následně aplikoval a předstíral zdravé chování, aby oklamal odborníky.

Když mu bylo 19, byl propuštěn a začal docházet na školu, kde byl pod neustálým dohledem úředníků. I přes důrazný nesouhlas lékařů byl Kemper poslán zpět bydlet ke své matce. Jejich vztah se nijak nezměnil. Verbální útoky pokračovaly. Jeho touhou na nějaký čas bylo stát se policistou. Útočištěm před matkou se stal nejmenovaný bar, kde se scházeli místní policisté, s nimiž hodiny diskutoval o různých pracovních tématech. K policii ho bohužel nikdy nevzali, údajně z důvodu příliš velkého vzrůstu. Pracoval nejprve jako dělník, následně ve firmě, která stavěla dálnice. Odstěhoval se od své matky do bytu s jedním

spolubydlícím. I přesto, že se odstěhoval, matka ho prý stále ponižovala a obdařovala nadávkami.

V průběhu let se pomalu odhodlával realizovat svoje dlouho schovávané fantazie. Při vraždění pracoval od fantazií k faktům. O vraždách dlouho fantazíroval a ve svých představách si podrobně plánoval průběh. Zpočátku oslovoval pohledné vysokoškolačky a sledoval, jak na něj reagují. Snažil se je přesvědčit, aby mu důvěřovaly a nasedly k němu do auta. Odvážel je na místa, kde si představoval, jakým způsobem je brutálně vraždí. Několik prvních dívek ale jen svezl, kam chtěly. Pořídil si auto, které soustavně a promyšleně upravoval pro své plány. Odstříhl anténu a dveře u spolujezdce upravil tak, aby nebyly možné zevnitř otevřít. V kufru shromažďoval pytle, deky a zbraně. Když byl zcela připraven, započal své plány. Vyzvedával stopačky, které následně surově zbil, svazoval a ukryval v kufru auta. Oběti znásilňoval, bodal, škrtil, střílel nebo dokonce rozřezával. Až na jedinou výjimku, měl pohlavní styk s oběťmi post mortum. Po nálezů těl se stávalo, že některé jeho části chyběly. Někdy zas vyšetřovatelé objevovali pouze části těl, jako končetiny, prso, pánevní kost nebo prsty. Později se zjistilo, že Kemper byl kanibal a nekrofil, což chybějící části těl vysvětlovalo. Části, které nesnědl používal k masturbaci. Zkrátka neměl jediný opakovaný způsob vraždění, na kterém by ulpíval. Při ukryvání těl nebo jejich částí si počínal vždy opatrně a snažil se nezanechávat za sebou žádné stopy.

Mezi jeho poslední oběti patřila matka. Uvědomil si totiž, že neustálý vztek směřuje právě vůči ní. Cítil, že když ji zabije, bude schopen přestat zabíjet další oběti. Jednoho dne, když spala, se přikradl k ní do ložnice, zvedl do výšky kladivo a udeřil ji do lebky. Pak ji surově zbil, aby se ujistil, že je mrtvá. Uřízl ji ruce a hlavu kapesním nožem, pak vyřízl hrtan a namlel ho do drtiče odpadků. O tomto činu řekl, že takhle už mu matka nebude moct dál nadávat. Bezhlavou bezrukou mrtvolu nacpal do skříně na šaty a pak zavolal její nejlepší přítelkyni, které vysvětlil, že chystá pro svou matku večírek s překvapením, a tak ji nalákal k sobě. Toho večera, když přišla, ji Kemper okamžitě po příchodu uškrtil a uřízl hlavu.

Když v dokumentu popisoval matčinu vraždu, plakal. Řekl, že ji skutečně miloval, i když si to lze jen těžko představit. Bylo mu jasné, že tento čin povede k jeho dopadení. Do této doby ho nikdo nepodezíral, počínal si vždy klidně a nijak

na sebe neupozorňoval. Po zavraždění své matky však dlouho přemýšlel, co bude dělat. Nakonec odjel z města a jel dlouhých 18 hodin do Santa Cruz. Na benzinové pumpě zavolal z telefonní budky policii, které se doznal k vraždě matky a její přítelkyně a oznámil, kde se nachází. Řekl polici, aby ho okamžitě zadrželi, jinak zabije další. Byl tedy vzat do vazby, kde byl vyslýchán. Bez studu podával podrobné výpovědi o svých činech. Po celou dobu vyšetřování spolupracoval, dovedl vyšetřovatele na místa, kde jednotlivá těla nebo jejich části ukryl. Po dlouhém posuzování byl prohlášen jako posedlý sexem a potřebou zviditelnit se. Byla zamítnuta možnost, že by Kemper trpěl schizofrenií a byl tak uznán odpovědným za své činy. Bylo mu uděleno odnětí svobody na doživotí a trest odpykával ve vězeňské nemocnici na psychiatrickém oddělení.

Na otázku, proč vraždil odpověděl, že důvodem jeho frustrace, neschopnost společensky komunikovat a navazovat partnerské sexuální vztahy. Tvrdil o sobě, že byl emocionálně impotentní. Cítil se emocionálně odmítnut otcem i matkou a zoufale se snažil získat náklonnost kohokoliv kolem sebe. Už v osmi letech si zdůvodnil, že smrt je možná jedinou metodou, jak trvale získat lásku. Podle Kemperových představ mu vražedný čin umožnil získat plnou kontrolu nad náklonností, po které toužil. Kemper zabíjel, aby si vybudoval vztahy, které ve skutečném životě nikdy neměl. V jednom rozhovoru řekl, že vraždil, protože ženy k němu byly odtažité. „Snažil jsem se navázat vztah a tam žádný vztah nebyl. Když jsem je zabil, tak se mi v hlavě nedělo nic jiného, než že budou moje. Jedině tak mohly být moje.“

9.1 Polemika

V případě Edmunda Kempera se odehrálo hned několik klíčových událostí, které mohly být příčinou sériových vražd, a které autoři popisují. Na základě zjištěných poznatků zahraničních autorů shrnutých v této diplomové práci poukážu, které okolnosti mohly ovlivnit a způsobit projevovanou agresi a násilí.

Jeden z důležitých momentů, který zmiňují například Martens a Palermo¹⁶⁷ nebo Hickey¹⁶⁸ je odmítnutí/ opuštění některým z rodičů. V Kemperově případě se jednalo téměř o celou rodinu. V doprovodu s psychickým týráním, které zmiňovalo všech 5 vybraných zahraničních autorů zajistilo Kemperovi dětství bez dostatku sociálních pozitivních podnětů. Matkou byl psychicky soustavně ponižovaný. Záměrná neúčast otce na Kemperově výchově po rozvodu rodičů v kombinaci s odmítáním matky, která ho neustále považovala za přítěž, mohlo vést k pocitům vlastní nedostatečnosti, méněcennosti, frustrace, ale i hněvu. Mohla tím být zapříčiněna Kemperova nejistota u žen a ve vztazích obecně. S tím související neschopnost se seznamovat jinak než chtít mít nad obětí absolutní kontrolu, aby se vyhnul dalším odmítnutím. Strach z neúspěchu ve vztazích v kombinaci se vztekem a zkreslenou láskou, kterou cítil ke své matce, vyvrcholil v dlouhou sérii vražd, která skončila až vraždou jeho matky. Kemperova spojitost mezi smrtí a posedlostí je skutečně ukázkou jeho poslední a nejvýznamnější vraždy; vraždy jeho matky. K této poslední vraždě Kemper uvedl: „Usekl jsem jí hlavu, klekl jsem si vedle ní a položil hlavu tam, kde by byla její a cítil jsem se k ní blíže než kdy předtím.“ Pro Kempera bylo zabíjení prostředkem zajištění si absolutní kontroly a ovládnutí. Vražda sloužila jako prostředek k řešení traumat, které si přinesl z osamělého dětství. Její vražda i vražda všech jeho obětí mohla znamenat ulehčení psychického nepohodlí, které ho frustrovalo. Kemper čelil odmítnutí, ze strany lidí, kteří mu měli poskytnout bezpečí, zázemí a pocit, že je někým milovaný. Pocity osamělosti popisují tito autoři, jako emoce, které sériové vrahy často sužují, a které mohou přispívat k motivaci vraždit. Kemper se nedokázal nikdy řádně začlenit mezi své vrstevníky. Martens a Palermo také popisují, že jednou z příčin asociálního chování může být nedostatek pozitivních interakcí nebo nadměrné odmítání, které je nad rámec únosnosti. V takových případech hraje roli, jestli tyto nedostatky koexistují s ochrannými faktory, které popisuje Garnezy.¹⁶⁹ V Kemperově životě bychom jich příliš nenašli.

¹⁶⁷ MARTENS, Willem H. J. a George B. PALERMO. Loneliness and Associated Violent Antisocial Behavior: Analysis of the Case Reports of Jeffrey Dahmer and Dennis Nilsen. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 2005, (49), 298-307.

¹⁶⁸ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

Garmezy mezi ochranné faktory řadí pozitivní rodinné prostředí, kladné sociální prostředí a temperamentové faktory. Dva z těchto faktorů u Kempera absentovaly. Jeho rodinné prostředí nelze charakterizovat jako pozitivní, s vřelými vztahy s členy rodiny a vzhledem k soustavnému odmítání jeho rodičů mu nebyla poskytována ani ochranná funkce rodiny nebo sounáležitost. Vztahy s vrstevníky v období dospívání neměl a většinu času trávil sám. Co se temperamentových faktorů týče, Garmezy klade důraz na sociální orientaci, schopnost reagovat na změnu a zvládání zátěže. Z jeho výpovědi lze soudit, že například na výraznou změnu v podobě rozvodu rodičů se adaptovat nedokázal. Wackey a Immerman¹⁷⁰ také uvádí jako další ochranný faktor přítomnost otce nebo osoby v životě jedince, která otcovskou roli nahrazuje. Tvrdí, že tato okolnost snižuje násilné a agresivní chování v dospělosti. Kemper otce sice měl, ale vzhledem k neangažovanosti na jeho výchově nelze tento faktor pokládat za zdroj, který by na něj působil pozitivně. Další z negativních okolností, jež mohly mít vliv na Kemperovo budoucí vražedné jednání, které uvádí Farrington¹⁷¹, West¹⁷² nebo Ressler¹⁷³ jsou neúplnost rodin, nestabilní prostředí, rozvody a nesprávné výchovné postupy. Kemperovi rodiče se rozvedli a jejich vztah byl plný neustálých rozporů. Byl nucen střídavě žít u otce, matky, následně i u prarodičů. Kromě odmítání jeho rodičů se potýkal s nestabilním zázemím, kde nebyl chtěný.

Kdybych měla Edmunda Kempera zařadit do některého typu na základě klasifikace z hlediska motivace, které jsem ve své práci uvedla, spadal by do kategorie sexuálně motivovaného sériového vraha, označovaného také jako lust killer¹⁷⁴, který vraždí, aby se sexuálně uspokojil. K vraždám ho poháněly mimo jiné zvrhlé sexuální touhy a fantazie, které v průběhu let rozvíjel. Motivací jeho vražedného jednání byla také touha ovládat lidský život, která je typická pro kategorii power seeker. Vražedění mu zajišťovalo pocity dominance a kontroly,

¹⁷⁰ WACKEY, Wade C. a Ronald S. IMMERMANN. The Presence of the Social Father in Inhibiting Young Men's Violence. *The Mankind Quarterly*. 2004, (44), 339-360.

¹⁷¹ FARRINGTON, David P. Childhood risk factors and risk-focussed prevention. *The Oxford handbook of criminology*. 2007, 4, 602-640.

¹⁷² WEST, D. J. *Delinquency: Its Roots, Careers, and Prospects*. Harvard University Press, 1982. ISBN 978-0674195653.

¹⁷³ RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

¹⁷⁴ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

které mu v životě chyběly. Vypověděl, že si před vraždou matky uvědomil, že veškerá nakumulovaná agrese, které v něm vřela, pocházela z nenávisti, kterou choval ke své matce. Pochopil, že když zabije svou matku, zastaví tím koloběh vraždění a už nebude dál vraždit ženy, jež mu jeho matku zřejmě připomínaly. Kemperovi oběti mohly být v podstatě náhradníky za jeho matku. Vnímání matčina týrání se promítlo do jeho motivace zabíjet. Kemperova matka byla stálým tématem jeho pohovorů po odsouzení. Z jeho výroků je patrný rozpolcený vztah k ní. Často říkal, že ji miloval a chtěl jen její lásku, jindy ji zas popisuje jako příšernou nemocnou a velmi smutnou ženu, která ho psychicky týrala. Když popisoval jejich vztah, uvedl: „Nemohl jsem se jí zbavit. Pořád jsme se hádali. Pořád mě ponižovala. Byl jsem jako loutka na provázku a ona se bavila.“ nebo: „Chtěl jsem zabít svou matku od svých osmi let a nejsem na to hrdý“. Říkal, že když byl dítě nemohl své matce fyzicky uniknout, takže ho chvílemi uspokojovaly fantazie o tom, jak ji zabije nebo jak zemře. Uklidňovaly ho. Říkal, že ji nenáviděl, ale chtěl milovat svou matku. Toužil po citovém spojení. Toužil, aby ho měla ráda a akceptovala ho. Toužil být doceněný, a milovaný.

Z hlediska organizovanosti nebo neorganizovanosti spadá spíše do kategorie organizovaného sériového vraha.¹⁷⁵ Nadprůměrně inteligentní, vždy připravený, jeho činy byly promyšlené a naplánované. Snažil se zakrývat stopy po místech činu. V kufru auta vozil vraždící nástroje, pytle a deky pro ukrytí těl. Na venek působil i přes jeho ohromnou výšku a hmotnost neškodně, jako obyčejný člověk, kterého z jeho činů nikdo po dobu vraždění nepodezříval.

¹⁷⁵ HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo prostudovat a popsat dostatečné množství informací tak, aby si čtenář mohl udělat představu o problematice sériových vrahů a vyvrátit mylné informace, kterými převážná část laické veřejnosti disponuje. K tomuto účelu jsem informovala čtenáře o příčinách, které mohou ovlivnit chování sériových vrahů a dovést je od páčání drobné kriminality, až po tu nejvážnější, jimiž jsou vraždy. Sériové vraždy jsou složitou a výjimečnou událostí, jejíž pozadí není dodnes zcela pochopeno. V české literatuře je omezený počet autorů, kteří se etiologií zabývají, a ještě méně těch, kteří se v jejím bádání specifikují na sériové vrahy. Proto jsem převážnou část dat obsaženou v této práci nasbírala převážně z odborné zahraniční literatury. Nejvýraznější podíl pochází z výzkumných článků, monografií a doplňkově z internetových zdrojů.

V práci jsem nejprve popsala veškeré rizikové faktory, které by mohly stát za vznikem sériových vrahů a páčání sériových vražd. Snahou bylo porovnat faktory zmiňované zahraničními autory s mnou vybraným případem sériového vraha. Pro zpracování přehlednějších a kvalitnějších srovnání jsem zmapovala relevantní události v dětství dalších sériových vrahů a ukázala, které faktory se u nich skutečně vyskytovaly. Zdrojem pro komparaci jsem uvedla pět světových autorů, kteří se problematikou etiologie sériového vraždění zabývají a stanovují příčiny, které mohou zavinit vznik tohoto jednání. Na základě výzkumů těchto autorů jsem vytyčila 10 nejvíce zmiňovaných rizikových faktorů a vyhledala je v životech mnou vybraných sériových vrahů. Na základě komparace jsem došla ke zjištění, že všechny faktory, které vybraní autoři stanovují jako klíčové, se opravdu vyskytují v životech sériových vrahů. Jsou to faktory, které je třeba znát a registrovat za účelem včasného zasáhnutí, případné nápravy jedince a tím předcházení sériových vražd. Z výsledků, ke kterým jsem došla, je patrné, že nejrizikovějším faktorem je jakákoliv forma poškozování v dětství. Mezi tyto formy patří sexuální zneužívání, fyzické tresty/ týrání a psychická deprivace. Zanedbávání bylo zastoupeno z uvedených nejméně. Každý z faktorů se alespoň jednou vyskytoval u každého vybraného sériového vraha, včetně Edmunda Kempera, kterého jsem vybrala jako případ, na kterém jsem aplikovala poznatky diplomové práce.

Počet zkoumaných vzorků není tak obsáhlý, jako u jiných výzkumů světových autorů, proto tyto poznatky nelze stoprocentně potvrdit. Při volbě jiných autorů nebo sériových vrahů by se mohly výsledky méně nebo více lišit. Slouží však jako přehled faktorů, které sebou přináší značné riziko sériovosti páčání vražd a pochopení, proč se obyčejní lidé pravděpodobně uchýlili k vraždění. Stanovisko, ke kterému jsem došla nenese jistotu, že každý, kdo se v dětství setká s formou poškozování, se zaručeně stane sériovým vrahem. Nejedná se o nutnost, nýbrž o jistý předpoklad, který by až v kombinaci s jinými negativními okolnostmi a rizikovými osobnostními faktory mohl znamenat pravděpodobnost, že se takový jedinec spíše uchýlí k sériovému vraždění než jedinec, který těchto předpokladů bude mít méně. Současně má také vliv na páčání sériových vražd existence faktorů ochranných. Čím více kvalitních ochranných faktorů koexistuje s faktory rizikovými, tím se riziko páčání může snižovat. U jedince, který v životě prožije traumatickou událost, je vyšší předpoklad, že se stane sériovým vrahem. Nicméně naprosto spolehlivým stanoviskem je, že u všech popsanych sériových vrahů se vyskytovala nějaká ze zmíněných traumatických událostí, které na člověka mají negativní psychický dopad. Nelze stoprocentně stanovit, že právě ona událost měla na vzniku sériového vraždění největší podíl, nicméně můžeme spolehlivě potvrdit, že byla jednou z příčin, které člověka ovlivní v jeho chování a myšlení a v souhrnu s jinými rizikovými událostmi a osobnostními charakteristikami představuje pravděpodobnou příčinu jeho vražedného jednání.

Na základě těchto výsledků bych doporučila rodičům, učitelům a dalším subjektům pracujícím v dětském prostředí nebo těm, kteří se jen pohybují v jejich okolí, registrovat výskyt těchto rizikových faktorů a sledovat jeho vývoj za účelem zabránění případného rozvinutí vražedného jednání u dětí, které pocházejí z rizikových rodin nebo vykazují rizikové projevy chování. Včasným odebrání dítěte od rodičů z rizikového prostředí nebo nápravou lze jednak zaručit dítěti lepší život, ale také s dostatkem informací o této problematice předejít potencionálnímu páčání sériových vražd.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Socioekonomický statut rodiny sériového vraha	38
Tabulka 2 Nepříznivé aspekty v dětství sériových vrahů	57
Tabulka 3 Vnější rizikové faktory	58
Tabulka 4 Přítomnost aspektů v dětství vybraných sériových vrahů	63
Tabulka 5 Výskyt faktorů Macdonaldovy triády u vybraných sériových vrahů	65
Graf 1 Rozdělení sexuálních sériových vrahů podle dosaženého vzdělání.....	39
Graf 2 Četnost zastoupení aspektů u vybraných autorů	59
Graf 3 Četnost zastoupení aspektů u vybraných vrahů	64

Použité zdroje a literatura

Monografie

BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-075-5.

BOBA, R. *Crime Analysis and Crime Mapping*. 1. ed. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc., 2005. ISBN 0-7619-3092-2.

BOURGOIN, Stéphane. *Bestiální vrazi: autentické výpovědi o sériových vrahích*. [Plzeň]: Nava, 1994. ISBN 80-85254-35-2.

DOUGLAS, John E. a Mark OLSHAKER. *The Anatomy of Motive: The Fbi's Legendary Mindhunter Explores the Key to Understanding and Catching Violent Criminals*. POCKET BOOKS, 2000. ISBN 0671023934.

DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-437.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.

HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 2nd ed. Wadsworth Publishing Company, 1997. ISBN 9780534507046.

HICKEY, Eric W. *Serial Murderers and Their Victims*. 6th ed. Cengage Learning, 2012. ISBN 978-1133049708.

HOFMANOVÁ, J. *Behaviorální analýza: metoda sestavování kriminálního profilu pachatele*. Vyd. 1. Praha: Jaroslav Hofman, 2010, s. 12. ISBN 978809437906.

HOLMES, Ronald M. a James DE BURGER. *Serial Murder*. 2nd. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications, 1988. ISBN 0803928408.

LANE, Brian a Wilfred GREGG. *The encyclopedia of serial killers*. New York: Berkley Books, 1992. ISBN 0425152138.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.

MCLAUGHLIN, Eugene a John MUNCIE. *The Sage Dictionary of Criminology*. 4th ed. London: SAGE Publications, 2001. ISBN 9781526436726.

MORTON, Robert J. BEHAVIORAL ANALYSIS UNIT-2, NATIONAL CENTER FOR THE ANALYSIS OF VIOLENT CRIME. *Serial Murder: Multi-disciplinary Perspectives for Investigators*. United States: National government publication, 2008, 70 s. Federal Bureau of Investigation.

PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2618-2.

PHILBIN, Tom a Michael PHILBIN. *The Killer Book of Serial Killers: Incredible Stories, Facts and Trivia from the World of Serial Killers*. Sourcebooks, 2009. ISBN 1402213859.

PORADA, V., J. STRAUS et al. *Kriminalistika (výzkum, pokroky, perspektivy)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 285. ISBN 978-80-7380-477-0.

RESSLER, Robert K., Ann W. BURGESS a John E. DOUGLAS. *Sexual homicide: Patterns and motives*. Harper Collins Publishers, 1990. ISBN 9780028740638.

ROSEWOOD, Jack. *Edmund Kemper: The True Story of the Co-Ed Killer: Historical Serial Killers and Murderers*. South Carolina: Createspace Independent Publishing Platform, 2015. ISBN 1514746964.

ROSEWOOD, Jack. *Sérioví vrazi: Patnáct příběhů, které otřáslý světem*. CPRESS, 2020. ISBN 9788026433279.

RULE, A. *The stranger beside me*. New York, NY: W. W. Norton & Company. 1980. ISBN 9780393013993.

SCHECHTER, Harold. *The Serial Killer Files: The Who, What, Where, How and Why of the World's Most Terrifying Murderers*, Random House Publishing Group, 2003. ISBN 0345465660.

STONE, Michael H. a Otto F. KERNBERG. *The Anatomy of Evil*. Prometheus Books, 2009. ISBN 9781591027263.

TURVEY, B. *Criminal Profiling: an introduction to behavioral evidence analysis*. 2.ed. San Diego: Elsevier Academic Press, 2001. ISBN 0-12-705041-8.

TURVEY, B. E. *Criminal Profiling: An introduction to behavioral evidence analysis*. 4 th ed. Academic Press, 2011.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VRONSKY, Peter. *Serial killers: the method and madness of monsters*. New York: Berkley Books, 2004. ISBN 0425196402.

WEST, D. J. *Delinquency: Its Roots, Careers, and Prospects*. Harvard University Press, 1982. ISBN 978-0674195653.

ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. s. 104. ISBN 978-80-7367-236-2.

Časopisecké články

ALLELY, Clare S., Helen MINNIS, Lucy THOMPSON, Philip WILSON a Christopher GILLBERG. Neurodevelopmental and psychosocial risk factors in serial killers and mass murderers. *Aggression and Violent Behavior*. 2014, 19, 288-301.

BEUNE, K., GIEBELS, E., TAYLOR, P.J. Patterns of interaction in police interviews: The role of cultural dependency. *Criminal Justice and Behavior*, **37**(8), 904–925. doi:10.1177/0093854810369623.

BRIERE, J., RUNTZ, M. Differential adult symptomatology associated with three types of child abuse histories. *Child Abuse & Neglect*, 1990, **14**(3), 357-364.

CARLISLE, A.C. The divided self: Toward an understanding of the dark side of the serial killer. In R.M. Holmes & S.T. Holmes (Eds.), *Contemporary perspective on serial murder*. London: Sage 1998.

CLEARY, Shawna a Joan LUXENBURG. Serial Murderers: Common Background Characteristics and Their Contribution to Causation. *American Society of Criminology*, 1993.

CLONINGER, MD. Robert C., PhD. Sören SIGVARDSSON, Michael BOHMAN a MD. Michael. Predisposition to Petty Criminality in Swedish Adoptees. *Arch Gen Psychiatry*. 1982, **39**(11), 1242-1247.

DEES, T. Crime Mapping and Geographic Profiling. *Law Officer*, 2008, vol. 4, issue 12. ISSN 1553-9555.

DIETZ, Park, R. HAZELWOOD a J. WARREN, 1990. The sexually sadistic criminal and his offenses. *The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law*. 1990, **18**(2), 163-178.

DUTTON, Donald G. a Stephen David HART, 1992. Evidence for Long-Term, Specific Effects of Childhood Abuse and Neglect on Criminal Behavior in Men. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 1992, **36**(2), 129-137.

ELLIS, H.E., D. D. CLARKE a D. A. KEATLEY. Perceptions of behaviours in stranger rape cases: A sequence analysis approach. *Journal of Sexual Aggression*, **23**(3), 328–337.

FARRINGTON, David P. Childhood risk factors and risk-focussed prevention. *The Oxford handbook of criminology*. 2007, 4, 602-640.

FARRINGTON, David P. Implications of criminal career research for the prevention of offending. *Journal of Adolescence*. 1990, (13), 93-113.

FERGUSON, Christopher J., Diana E. WHITE, Stacey CHERRY, Marta LORENZ a Zhara BHIMANI. Defining and classifying serial murder in the context of perpetrator motivation. *Journal of Criminal Justice*. 2003, (31), 287-292.

FOX, J. A., LEVIN, J. Multiple homicide: Patterns of serial and mass murder. *Crime & Justice*, 1998, 23, 407-455.

GARMEZY, N. Effects of Residential Treatment on Adjudicated Delinquents: A Meta-Analysis. *Journal of Reaserch in Crime and Delinquency*. 1985, (22), 287-308.

HOFFMANN, J., MUSOLFF, C. Fallanalyse und Täterprofil. *Bundeskriminalamt Wiesbaden*, 2000, s. 233.

HOLMES, S. T., TEWKSBURY, R., HOLMES, R. M. Fractured identity syndrome: A new theory of serial murder. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 1999, 15, 262-272.

LAHEY, Benjamin B., Rolf LOEBER, Jeffrey D. BURKE a Brooks APPLEGATE. Predicting future antisocial personality disorder in males from a clinical assessment in childhood. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*. 2005, (73), 389–399.

LANGE, J. E. T.; DEWITT JR, K. What the FBI doesn't know about serial killers and why. *Metropolitan Washington Mensa Regional Gathering, Arlington, VA*, 1990.

LANGE, R. A cusp catastrophe approach to the prediction of temporal patterns in the kill dates of individual serial murderers. *Nonlinear Dynamics Psychology and Science*, 3(2), 1999, s.143-159.

LISEY, Mark W. a James H. DERZON. Predictors of Violent or Serious Delinquency in Adolescence and Early Adulthood: A Synthesis of Longitudinal Research. *SERIOUS AND VIOLENT JUVENILE OFFENDERS*, s. 21.

MACDONALD, John M. THE THREAT TO KILL. *American Journal of Psychiatry*. 1963, 125-130.

- MARTENS, Willem H. J. a George B. PALERMO. Loneliness and Associated Violent Antisocial Behavior: Analysis of the Case Reports of Jeffrey Dahmer and Dennis Nilsen. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 2005, (49), 298-307.
- MEDNICK, Sarnoff A., Patricia BRENNAN a Elizabeth KANDEL. Predisposition to violence. *Aggressive Behavior*. 1988, **14**(1), 25-33.
- MILLER, Laurence. Serial killers: I. Subtypes, patterns, and motives. *Aggression and Violent Behavior*. 2013, **2014**(19), 1-11.
- OSBORNE, J.R., & SALFATI, C.G. Re-conceptualizing “cooling off periods” in seriál Homicide. *Homicide Studies*, **19**(2), 2015, s. 188-205.
- POLLARD, PHD, John A., David HAWKINS, PHD a Michael W. ARTHUR, PHD. Risk and protection: Are both necessary to understand diverse behavioral outcomes in adolescence? *Social Work Research*. 1999, (23), 145-158.
- SMITH, M. Dwayne a Margaret A. ZAHN. Serial Murder: Popular Myths and Empirical Realities. *Homicide: A Sourcebook of Social Research*. United States: Sage Publications, 1999, s. 165-175.
- SÖDERSTROM, A. H. Clinical neuropsychiatric symptoms in perpetrators of severe crimes against persons. *Nordic Journal of Psychiatry*, 2005, 59, 246–252.
- TAYLOR, J., IACONO, W. G., & MCGUE, M. Evidence for genetic etiology of early-on-set delinquency. *Journal of Abnormal Psychology*, 2000, 109, 634-643.
- WACKEY, Wade C. a Ronald S. IMMERMANN. The Presence of the Social Father in Inhibiting Young Men's Violence. *The Mankind Quarterly*. 2004, (44), 339-360.
- WILSON, Paul, Robyn LINCOLN a Richard KOCSIS. Validity, utility and ethics of profiling for serial violent and sexual offenders. *Psychiatry, Psychology and Law*. 1997, **4**(1), 1-11.

Webové stránky a elektronické zdroje

BONN PH. D., Scott. A. Criminal Profiling: The Original Mind Hunter. *Psychology Today* [online]. 2017 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z:

<https://www.psychologytoday.com/ie/blog/wicked-deeds/201712/criminal-profiling-the-original-mind-hunter>

BONN PH.D., Scott A. Understanding What Drives Serial Killers: Their individual motives vary greatly. *Psychology Today* [online]. 2019 [cit. 2022-02-27].

Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/wicked-deeds/201909/understanding-what-drives-serial-killers?fbclid=IwAR1onbNKl4dC5KfkiuuQF5jRGYNr01NTpjOpYzL8qh4xlEwiV5SicbRoAlg>

CUBA, Nan a Dr. Joel NORRIS. PROFILE OF A KILLER. *D Magazine* [online].

1985 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.dmagazine.com/publications/d-magazine/1985/october/the-two-faces-of-henry-lee-lucas/?fbclid=IwAR0tFCWSjZvBzYhbTfVreCjpW3-2McWycRbQJpQVkv-J2v_JJLAGczHXaLw

Ekopsychologie. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA):

Wikimedia Foundation, 2001-, 11. 8. 2021 [cit. 2021-10-8]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ekopsychologie>

F60-F69 – Poruchy osobnosti a chování u dospělých. *MKN-10: 10. revize*

Mezinárodní klasifikace nemocí [online]. [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F60.8>

FBI: Serial Murders. *Fbi.gov* [online]. United States: Federal Bureau Of Investigation, 2005 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>

HARBORT, Stephan a Andreas MOKROS. Serial Murderers in Germany from 1945 to 1995. In: *Homicide Studies* [online]. 2001, s. 311-334 [cit. 2022-03-07].

ISSN 1088-7679. Dostupné z: doi:10.1177/1088767901005004005.

MOYER, A., POWELL, B., POWELL, C., PINN, M. (n.d.). William Heirens "The Lipstick Killer." *Department of Psychology*, Radford University. Dostupné z: <http://maamodt.asp.radford.edu>

POLIŠENSKÁ, Veronika Anna. *Profilování pachatelů trestných činů* [online]. 1.4. 2008, 4 [cit. 2021-10-8]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/profilovani-pachatelu-trestnych-cinu.aspx>

RAMSLAND, K. Criminal Profiling: Fact, fiction, fantasy and fallacy [online]. 2004. [cit. 2021-25-8]. Dostupné z: http://www.trutv.com/library/crime/criminal_mind/profiling/index.html

Serial Killers / Murderers and their Head Injuries as a Child. Murder Mile Walks – London's Best, Curious, Unusual, Quirky and Different Things To Do In London [online]. Dostupné z: <https://www.murdermiletours.com/blog/serial-killers-murderers-and-their-head-injuries-as-a-child>

Serial Murder [online]. [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://www.fbi.gov/stats-services/publications/serial-murder>

SIMKIN, D., & ROYCHOWDHURY, V.P. Statistical study of time intervals between murders for serial killers [online]. 2018. Dostupné z: <https://arxiv.org/abs/1811.00664>

Spravedlnost dětem: Definice týrání dle Zdravotní komise Rady Evropy [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/tyrane-deti/fyzicke-tyrani.html>

WALTERS, Bethany K., Laura E. DRISLANE, Eric W. HICKEY a Christopher J. PATRICK. *Serial murder: Facts and Misconceptions* [online]. In: National Courts and Science Institute, 2015 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://patrickcnslab.psy.fsu.edu/wiki/images/5/54/Walters2015.pdf>

ZUNIGA, Vivien A. *A Descriptive Study of Serial Killers and the Presence of Macdonald Triad Symptoms* [online]. USA, 2021 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2018&context=theses&fbclid=IwAR0V8xS9pXJINoRMWuAn7wN4jPRtoC2P2KqMjTjvG1EN8p9C2H7Roh767ZQ>. Diplomová práce. Grand Valley State University.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dokument ověřující plagiátorství

Příloha 1

Dokument ověřující plagiátorství

Agenda: Odevzdávárna pro kontrolu na e-mail – Odevzdej.cz
Název: Vloženo z IP: 195.113.149.162
Jméno souboru: [DP_-_3._verze.docx](#)
Změněno: 9. 3. 2022 11:03
Informace o práci: mail byl zaslan: 10.03.2022 11:51: vichova.tyna@seznam.cz
Instituce pro veřejnou kontrolu mailem (2019)

 Celková podobnost: **2 %** [Podobné](#)